

OP Yrityspankki Oyj:n osavuositiedot
1.1.–30.9.2018

OP Yrityspankki Oyj:n osavuositiedot 1.1.–30.9.2018

- Konsernin tulos ennen veroja oli 370 miljoonaa euroa (392). Oman pääoman tuotto oli 9,8 % (10,4). Koko pääoman tuotto oli 0,62 % (0,68).
- Korkokate kasvoi 3 % 192 miljoonaan euroon ja vakuutuskate kasvoi 31 % 421 miljoonaan euroon, vertailukelpoinen muutos oli -1 %.
- Saamisten arvonalentumiset olivat edelleen alhaisella tasolla: 6 miljoonaa euroa (11).
- Pankkitoiminnan tulos ennen veroja laski 2 % 252 miljoonaan euroon. Luottokanta kasvoi vuodessa 12 % 21,7 miljardiin euroon. Kulu-tuotto-suhde oli 35,8 % (30,8).
- Vahinkovakuutuksen tulos ennen veroja laski 1 % 123 miljoonaan euroon. Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 90,5 prosenttia (97,0). Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvo oli 48 miljoonaa euroa (119).
- Muun toiminnan tulos ennen veroja oli -5 miljoonaa euroa (11). Maksuvalmius ja rahoituksen saatavuus säilyivät hyvänä.
- CET1-vakavaraisuus oli 15,0 % (16,0). Tavoite on 15 %.
- OP Yrityspankin uutena toimitusjohtajana aloitti tekniikan lisensiaatti Katja Keitaanniemi 6.8.2018.
- Näkymät ennallaan: OP Yrityspankki -konsernin tuloksen ennen veroja odotetaan muodostuvan samantasoiseksi kuin vuonna 2017.

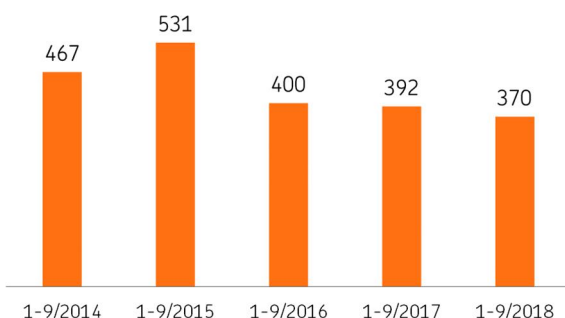
Tulos ennen veroja, milj. €	1-9/2018	1-9/2017	Muutos, %	1-12/2017
Pankkitoiminta	252	256	-1,5	344
Vahinkovakuutus	123	125	-1,2	193
Muu toiminta	-5	11	-143,8	-2
Konserni yhteensä	370	392	-5,5	535
Oman pääoman tuotto (ROE), %	9,8	10,4	-0,6*	10,6
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,62	0,68	-0,1*	0,67

Tuloksen vertailulukuna on käytetty vuoden 2017 vastaavien jaksojen lukuja. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten erien vertailulukuna on käytetty vuoden 2017 lopun tilannetta, ellei toisin mainita. OP Yrityspankki otti käyttöön 1.1.2018 alkaen IFRS 9 -standardin "Rahoitusinstrumentit". Tuloksen vertailulukuna on käytetty IAS 39 -standardin mukaisia vuoden 2017 vastaavien jaksojen lukuja. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten erien vertailulukuna on käytetty IAS 39:n mukaista lukua vuoden 2017 lopun tilanteesta, ellei toisin mainita. * Suhdeluvun muutos

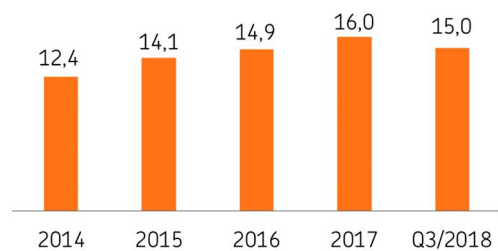
Taloudelliset tavoitteet	30.9.2018	31.12.2017	Tavoite
Asiakaskokemus, NPS (-100+100)	70	69	70
CET1-vakavaraisuus, %	15,0	16,0	15
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, %	17,2	17,8	22
Nykyliiketoiminnan kulut*, milj. €	575	534	Kulutaso 2020 alle 2015 tason (475)
Osinkosuhte tilikauden tuloksesta, %		49,7	50

*Kuluista vähennetty terveys- ja hyvinvointiliiketoiminnan kulut. Liukuva 12 kuukautta.

Tulos ennen veroja, milj. €

Ydinvakavaraisuussuhde (CET1), %

OP Yrityspankki Oyj:n osavuositarkastus 1.1.–30.9.2018

Sisällysluettelo

Toimintaympäristö	3
Konsernin tulos.....	4
Katsauskauden keskeiset tapahtumat.....	5
Konsernin vakavaraisuus.....	6
Luottoluokitukset.....	7
Konsernin riskiasema.....	7
Segmenttien tulos.....	10
Pankkitoiminta.....	10
Vahinkovakuutus.....	12
Muu toiminta.....	14
Konsernin rakennejärjestelyt.....	15
Henkilöstö ja palkitseminen.....	15
Katsauskauden jälkeiset tapahtumat.....	15
Loppuvuoden näkymät.....	16
Tuloslaskelma.....	17
Laaja tuloslaskelma.....	17
Tase.....	18
Oman pääoman muutoslaskelma.....	19
Rahavirtalaskelma.....	20
Segmenttikohtaiset tiedot.....	21
Liitetaulukot.....	23

Toimintaympäristö

Luottamus maailmantalouden suhdannenäkymiin laski hieman kolmannella vuosineljänneksellä, mutta talouskasvu jatkui yhä hyvänä. Yhdysvalloissa talous kasvoi edelleen vahvasti, inflaatio kiihtyi ja keskuspankki kiristi rahapolitiikkaansa.

Osakemarkkinoiden vire oli erityisesti Yhdysvalloissa vahva aina lokakuun alkuun saakka, jolloin markkinoiden heilunta jälleen lisääntyi. Euroalueella osakemarkkinoiden kehitys jäi Yhdysvaltoja vaisummaksi.

Euroalueen talouskasvu hidastui hieman. Inflaatio nousi energian hintojen nousun vuoksi, mutta muutoin hintojen nousu jäi yhä Euroopan keskuspankin (EKP) tavoitteista.

EKP on pitänyt kiinni kesäkuussa tekemistään linjauksista. Arvopaperiostoja jatkettiin syyskuun loppuun saakka 30 miljardilla eurolla kuukaudessa, minkä jälkeen niitä pienennettiin 15 miljardiin euroon kuukaudessa. EKP:n linjauksen mukaan ohjaukset säilyvät nykytasollaan ainakin kesän 2019 ajan. Markkinakorot nousivat hieman toisesta vuosineljänneksestä.

Suomen talous kehittyi edelleen suotuisasti, mutta suhdannekyselyiden tulokset laskivat edelleen. Uusia työpaikkoja syntyi runsaasti, ja kotitalouksien luottamus omaan talouteensa säilyi vankkana. Yritysten kannattavuus on kohentunut, ja investoinnit ovat lisääntyneet.

Asuntomarkkinoilla kauppa painottui edelleen uusiin asuntoihin ja jäi kokonaisuutena hieman viime vuotta pienemmäksi. Asuntojen hinnat nousivat edelleen keskimäärin hitaasti, ja kehitys oli alueellisesti ja asuntotyypittäin hajanaista.

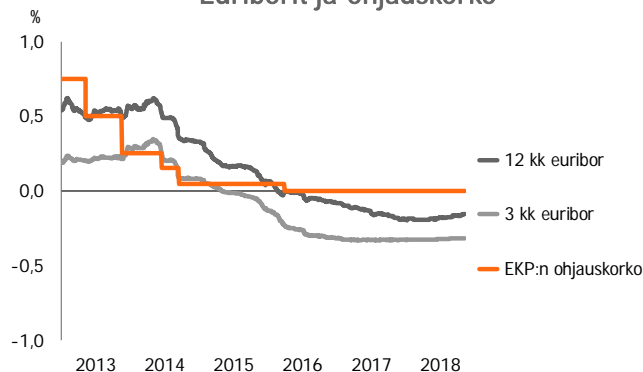
Talousohjelma jatkuu suotuisana, mutta vahvin suhdannekehitys on tällä erää jäämässä taakse. Talousnäkyville suurimman riskin muodostavat lisääntyvät kansainvälisen kaupan esteet. Rahoitusmarkkinoilla epävarmuutta lisää muun muassa globaalisti vähitellen kiristytävä rahapolitiikka.

Kotitalousluottojen vuosikasvu oli tammi–syyskuussa noin 2,5 prosenttia. Asuntolainakanta kasvoi noin 2 prosenttia. Katsauskaudella puhtaiden yritysluottojen (pl. asuntoyhteisölainat) kysyntä vahvistui selvästi ja asuntoyhteisölainojen kasvu jatkui vahvana. Uusimman Finanssiala ry:n pankkibarometrin tulokset ennakoivat kotitalousluottojen kysynnän vahvistuvan; sen sijaan yritysluottojen vuosikasvun odotetaan hidastuvan.

Talletuskannan kasvu hidastui kolmannella vuosineljänneksellä nollan tuntumaan. Sitä vastoin kotitaloustalletusten kasvu jatkui voimakkaana. Julkisyhteisötalletukset vähenivät noin viidennes viime vuoden vastaavasta ajankohdasta.

Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen arvo kasvoi vuoden 2018 kolmannella neljänneksellä 488 miljoonalla eurolla 115,8 miljardiin euroon. Rahastojen nettomerkinnot olivat negatiiviset 1,5 miljardia euroa, mutta erityisesti osakekurssien noususta seurannut arvomuutos oli 2,0 miljardin euron verran positiivinen. Talouden vahva vire on tukenut vakuutusmarkkinan maksutuloa, mutta hintakilpailu jatkuu edelleen kireänä.

Euriborit ja ohjaukset

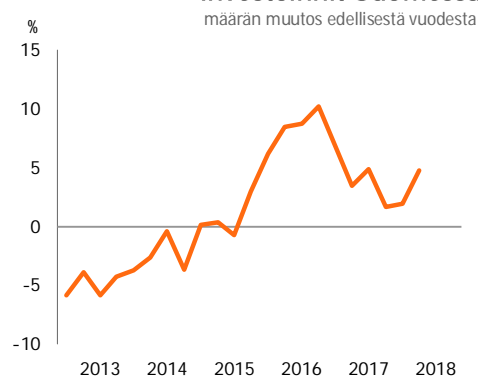
Lähde: Suomen Pankki

BKT

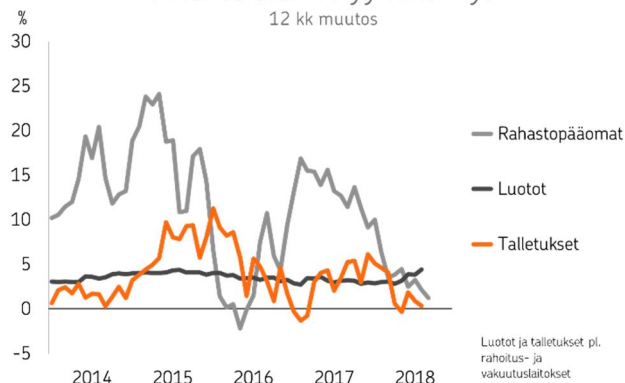
Lähteet: Eurostat, Tilastokeskus

Investoinnit Suomessa

Lähde: Tilastokeskus

Finanssialan volyymikehitys

Lähteet: Suomen Pankki, Suomen Sijoitus tutkimus Oy

Konsernin tulos

Milj. €	1-9/ 2018	1-9/ 2017*	Muutos, %	7-9/ 2018	7-9/ 2017*	Muutos, %	1-12/ 2017*
Korkokate	192	187	2,9	66	67	-1,9	259
Vakuutuskate	421	322	30,8	148	74	100,7	459
Nettopalkkiotuotot	-12	-10	19,4	-6	-10	-37,8	-17
Sijoitustoiminnan nettotuotot	210	291	-27,7	66	104	-37,2	390
Liiketoiminnan muut tuotot	36	20	83,6	20	10	106,0	26
Tuotot yhteensä	848	810	4,8	294	245	19,9	1 117
Henkilöstökulut	138	121	14,5	42	37	15,4	164
Poistot ja arvonalentumiset	52	43	20,9	17	15	14,1	64
Liiketoiminnan muut kulut	267	242	10,5	87	82	6,2	339
Kulut yhteensä	457	406	12,8	146	133	9,6	568
Saamisten arvonalentumiset	-6	-11	-43,3	-11	1	<-999,9	-12
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-1	-1	2,6	-1	0	4,9	-2
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	-13			-9			
Tulos ennen veroja yhteensä	370	392	-5,5	127	112	13,4	535

Vuoden 2017 vertailulukuja on muutettu liite 1 Laadintaperiaatteissa kuvatulla tavalla IFRS 15:n voimaantulon seurauksena.

Tammi–syyskuu

Konsernin tulos ennen veroja oli 370 miljoonaa euroa (392). Kulut kasvoivat tuottoja nopeammin; tuotot kasvoivat 4,8 prosenttia ja kulut 12,8 prosenttia vertailukaudesta. Korko- ja vakuutuskatteet kasvoivat ja sijoitustoiminnan nettotuotot laskivat vertailukaudesta. Muita liiketoiminnan tuottoja kasvatti Baltian vahinkovakuutustoiminnan myyntivoitto. Katsauskauden kuluja kasvattivat etenkin ICT-kulut ja viranomaismaksut. Arvonalentumiset olivat edelleen alhaisella tasolla.

Korkokate kasvoi 192 miljoonaan euroon (187). Johdannaistoiminta kasvatti korkokatetta Muu toiminta - segmentissä mutta heikensi sitä Pankkitoiminnassa. Pankkitoiminnan luottokanta kasvoi vuodessa 12,2 prosenttia. Vakuutuskate kasvoi 421 miljoonaan euroon (322) vakuutusmaksutuottojen kasvettua ja korvauskulujen pienentyttyä vertailukaudesta. Vertailukaudella vakuutusvelan diskonttokoron lasku heikensi vakuutuskatetta 102 miljoonaa euroa. Vertailukelpoinen vakuutuskatteen muutos oli -1 prosenttia. Vakuutusmaksutuottoja paransi etenkin yritysasiakkaiden vakuutusmaksutuottojen kasvu.

Nettopalkkiotuotot jäivät 12 miljoonaa euroa negatiivisiksi (-10). Palkkiotuotot kasvoivat 1,0 prosenttia, ja niitä kasvattivat vertailukautta suuremmat terveyst- ja hyvinvointipalveluiden ja luotonannon tuotot. Palkkiokulut kasvoivat 2,4 prosenttia. Konserni maksaa jäsenpankeille vahinkovakuutusten ja johdannaisten myynnistä palkkioita, jotka kasvattavat palkkiokuluja ja kääntävät nettopalkkiotuotot negatiivisiksi. Johdannaistuotteista maksetut palkkiot jäsenpankeille kasvoivat vertailukaudesta. Palkkiokulut ilman jäsenpankeille maksettuja

palkkioita pienivät vertailukaudesta maksuliike- ja arvopaperivälityksen kulujen laskun johdosta.

Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 210 miljoonaa euroa (291). Osaan vahinkovakuutuksen oman pääoman ehtoista sijoituksista sovelletaan väliaikaista poikkeusmenettelyä (overlay approach), mikä pienensi katsauskauden tulosta 13 miljoonaa euroa. Väliaikaisen poikkeusmenettelyn piirissä olevien sijoitusten käyvän arvon muutokset esitetään oman pääoman käyvän arvon rahastossa. Yhteensä sijoitustoiminnan tuotot pienivät 94 miljoonaa euroa. Vahinkovakuutuksen sijoitusten tuotto käyvin arvoihin oli 0,8 prosenttia (3,0).

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotot olivat 172 miljoonaa euroa (181) ja käypään arvoon muun laajan tuloksen kautta kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotot 55 miljoonaa euroa (131). Sijoitustoiminnan nettotuottoihin sisältyi johdannaistoiminnasta 110 miljoonaa euroa (171). Myyntivoitot ja tulosvaikutteiset käyvän arvon muutokset sijoituksista olivat 77 miljoonaa euroa (88). Osingot ja voitto-osuudet olivat 32 miljoonaa euroa (43).

Liiketoiminnan muut tuotot kasvoivat ja olivat 36 miljoonaa euroa (20). Baltian vahinkovakuutuksen liiketoimintojen myynnistä kirjattiin katsauskaudelle kertaluonteista myyntivoittoa yhteensä 16 miljoonaa euroa.

Kokonaiskulut kasvoivat 12,8 prosenttia 457 miljoonaan euroon (406). Henkilöstökulut kasvoivat vertailukaudesta 17 miljoonaa euroa. Henkilöstökuluja kasvatti henkilöstömäärän kasvu vertailukaudesta. Poistoja kasvatti lähinnä ICT-investointeihin liittyvä poistojen ja arvonalentumisten kasvu 9 miljoonalla eurolla. Liiketoiminnan muita kuluja kasvattivat ICT-kulujen kasvu 14 miljoonalla eurolla ja viranomaismaksut 15 miljoonalla

eurolla. Kehittämisestä suurin osa kohdistui nykyliiketoimintaan. Kehittämismenot olivat tammi–syyskuussa 73 miljoonaa euroa (68). Nämä sisältävät lisenssimaksuja, ostettuja palveluita, muita hankkeisiin liittyviä ulkoisia kustannuksia sekä omaa työtä. Kehittämismenoista on aktivoitu 27 miljoonaa euroa (32).

Saamisten arvonalentumiset nettona olivat 6 miljoonaa euroa (11). Toteutuneet ja odotettavissa olevat luottotappiot luottojen osalta olivat 7 miljoonaa euroa (11) ja käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavien tase-erien sekä taseen ulkopuolisten sitoumusten osalta -1 miljoonaa euroa. Saamisten arvonalentumiset on laskettu vuonna 2018 IFRS 9 -standardin mukaisesti, joten ne eivät ole vertailukelpoisia aiemman IAS 39 -standardin mukaisesti laskettujen arvonalentumisten kanssa.

Heinä–syyskuu

Tulos ennen veroja oli 127 miljoonaa euroa (112). Tuotot kasvoivat 19,9 ja kulut 9,6 prosenttia. Tuottoja kasvattivat vakuutus- ja liiketoiminnan muut tuotot. Kuluja kasvattivat viranomaismaksut ja henkilöstökulujen kasvu.

Korkokate oli vertailukauden tasolla ja oli 66 miljoonaa euroa (67). Vakuutus- ja liiketoiminnan muut tuotot kasvoivat 74 miljoonaa euroa ja oli 148 miljoonaa euroa (74). Vertailukaudella korvauskuluja kasvatti 76 miljoonaa euroa kolmannella vuosineljänneksellä tehty vakuutusvelan diskonttokoron alentamissuunnitelman muutos. Vertailukelpoinen vakuutus- ja liiketoiminnan muut tuotot olivat 6 miljoonaa euroa negatiiviset (-10). Palkkiotuotot kasvoivat vertailukaudesta 6,9 prosenttia ja palkkiokulut laskivat 3,3 prosenttia. Palkkiotuottoja kasvattivat terveys- ja hyvinvointipalveluiden tuotot ja palkkiokuluja laskivat jäsenpankeille maksetut palkkiot. Sijoitustoiminnan nettotuotot laskivat vertailukaudesta ja olivat 66 miljoonaa euroa (104). Sijoitustoiminnan tuottoja pienensivät vertailukautta pienemmät myyntivoitot.

Kulut yhteensä kasvoivat vertailukaudesta 13 miljoonaa euroa ja olivat 146 miljoonaa euroa (133). Henkilöstökulut kasvoivat vertailukaudesta 6 miljoonaa euroa, mikä johtui pääosin henkilöstömäärän kasvusta. Poistot ja arvonalentumiset kasvattivat kuluja vertailukaudesta 2 miljoonaa euroa, ICT-kulut 4 miljoonaa euroa ja viranomaismaksut 3 miljoonaa euroa.

Katsauskauden keskeiset tapahtumat

Henkilöstön lakisääteisen työeläketurvan siirtäminen Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen hoidettavaksi

OP Ryhmän henkilöstön lakisääteistä työeläketurvaa hoitavan OP-Eläkekassan edustajisto päätti 31.7.2018 noin 1,1 miljardin euron eläkevastuun siirtämisestä Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen hoidettavaksi. Siirron kohteena oleva kanta vastaa noin 90 prosenttia OP-Eläkekassan koko eläkevastuusta. Siirron toteutuminen edellyttää vielä viranomaishyväksynnän. Siirto toteutuu arviolta vuoden 2018 loppuun mennessä.

Siirto vahvistaa toteutuessaan OP Yrityspankin CET1-vakavaraisuutta arviolta 0,2 prosenttiyksikköä. Vastuiden siirrosta

syntyy OP Yrityspankki -konsernin tilinpäätökseen tulosvaikutteinen kertaerä. Tämänhetkisen arvion mukaan kertaerä parantaisi konsernin vuoden 2018 tulosta 45 miljoonaa euroa. Lopulliseen tulosvaikutteisen erän suuruuteen vaikuttaa keskeisesti eläkevastuiden diskonttauksessa käytettävän koron muutokset, ja lopullisesti toteutuva määrä voi poiketa edellä mainitusta merkittävästikin. Diskonttokoron 0,1 prosenttiyksikön kasvu pienentäisi tuloutettavaa etuus pohjaista nettovelkaa arviolta 6–7 miljoonaa euroa.

Alustavan suunnitelman mukaan jäljelle jäävä eläkevastuu siirtyy Ilmariselle myöhemmin, aikaisintaan vuoden 2020 lopussa. Tämä jäljelle jäävä osuus koostuu pääosin 31.12.2015 Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisesta OP-Eläkekassaan siirretyistä OP Vakuutuksen eläkevastuista.

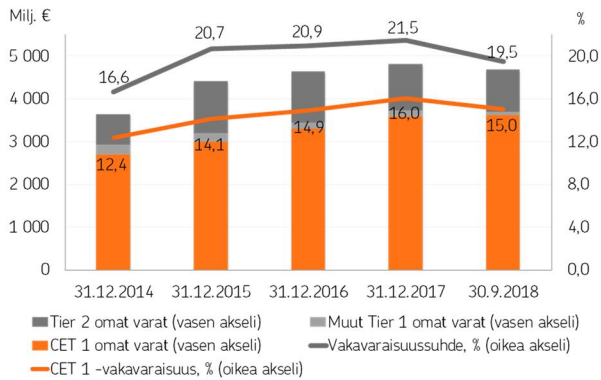
OP Yrityspankki uudistaa toimintaansa

OP Ryhmän hallintoneuvosto päätti 26.9.2018 OP Ryhmän loppustrategiakauden tärkeimmistä painopistealueista. Strategian painopisteiksi on nostettu erinomainen työntekijäkokemus, paras asiakaskokemus ja omistaja-asiakasmäärän kasvu kahteen miljoonaan. Kaksi muuta strategista painopistettä tukevat näitä: kehittämisen tuottavuus halutaan maksimoida ja tuottojen kasvun tulee olla kulujen kasvua nopeampaa. Strategian toteuttamiseksi OP Ryhmässä on päätetty aloittaa merkittävä muutos toimintatavoissa. Uusi ketterä toimintatapa korostaa työn merkityksellisyyttä ja lisää työssä viihtymistä, mikä puolestaan parantaa asiakaskokemusta ja työn tehokkuutta luoden mahdollisuuksia kustannussäästöihin.

Ketterä toimintatapa otetaan ensin vaiheittain käyttöön OP Ryhmän keskusyhteisössä. Uuden toimintamallin käyttöönotto alkoi uudelleenorganisoinnilla, josta tiedotettiin 25.9.2018. Siihen liittyvät keskusyhteisökonsernin yhteistoimintaneuvottelut alkoivat 1.10.2018. Yhteistoimintaneuvottelut koskevat myös OP Yrityspankki -konsernia.

Konsernin vakavaraisuus

Omat varat ja vakavaraisuus

Luottolaitosvakavaraisuus

Konsernin CET1-vakavaraisuus oli katsauskauden lopussa 15,0 prosenttia (16,0). Konsernin tavoite CET1-vakavaraisuudelle on 15 prosenttia.

Luottolaitostoiminnan vakavaraisuus on vahva suhteessa lakisääteiseen ja viranomaisen asettamiin vakavaraisuusvaatimuksiin. Lakisääteinen minimi vakavaraisuussuhteelle on 8 prosenttia ja CET1-vakavaraisuudelle 4,5 prosenttia. Luottolaitoslain mukainen 2,5 prosentin kiinteä lisäpääomavaatimus nostaa käytännössä alarajan vakavaraisuussuhteelle 10,5 prosenttiin ja CET1-vakavaraisuudelle 7 prosenttiin.

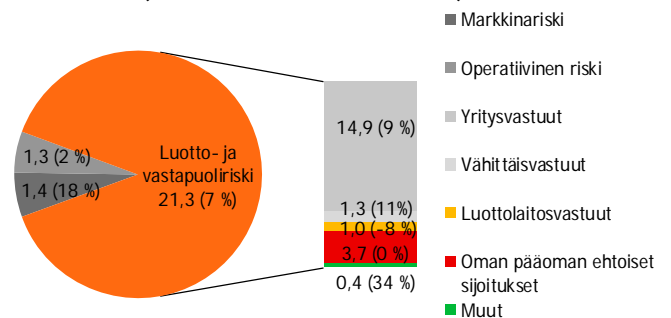
Ydinpääoma oli katsauskauden lopussa 3,6 miljardia euroa (3,6). Pankkitoiminnan ydinpääoma oli vuodenvaihteen tasolla.

Kokonaisriski oli katsauskauden lopussa 24,0 miljardia euroa (22,3) eli 7,3 prosenttia suurempi kuin viime vuodenvaihteessa. Luottoriskin keskimääräiset riskipainot nousivat hieman. Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän sisäiset vakuutusyhtiösijoitukset käsitellään riskipainotettuina erinä EKP:n luvan mukaisesti. Oman pääoman ehtoisiin sijoituksiin sisältyy konsernin sisäisiä vakuutusyhtiöomistuksia riskipainotettuina erinä 3,7 miljardia euroa noin 280 prosentin riskipainolla.

OP Yrityspankki -konserni kuuluu OP Ryhmään, jonka vakavaraisuutta valvotaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymän (Rava) valvonnasta annetun lain mukaan.

Finanssivalvonta tekee makrovakauspäätöksen neljännesvuosittain. Finanssivalvonta päätti syyskuussa 2018 edelleen olla asettamatta pankeille syklisyyttä vähentävää lisäpääomavaatimusta. Finanssivalvonta asetti OP Ryhmän järjestelmäriskipuskuriksi 2 prosenttia 1.7.2019 alkaen.

Kokonaisriski 30.9.2018,
 yhteensä 24,0 mrd. €
 (muutos vuoden alusta 7 %)

EKP:n valvonta

OP Ryhmä on EKP:n valvonnassa. EKP on asettanut OP Ryhmälle valvojan arviointiin (SREP) perustuvan pääomavaatimuksen. EKP:n lisäpääomavaatimus (P2R) on 1,75 prosenttia. Lisäpääomavaatimus huomioiden OP Ryhmän vakavaraisuuden minimitaso on CET1-vakavaraisuudelle 10,8 prosenttia ja vakavaraisuussuhteelle 14,3 prosenttia. Lisäksi EKP on määrittänyt vakavaraisuusohjeistuksen (P2G), jonka määrä on 1,0 prosenttia ja jonka rikkoutuminen ei vaikuttaisi esimerkiksi voitonjakoon. Tämä ohjeistus mukaan lukien OP Ryhmän CET1-vakavaraisuusvaade on 11,8 prosenttia. OP Ryhmän vakavaraisuus ylittää minimitason selvästi. EKP:n harkinnanvarainen lisäpääomavaatimus ei koske OP Yrityspankkiä.

OP Ryhmä sai 2.2.2017 EKP:n päätöksen asettaa OP Ryhmän vähittäisvastuille riskipainotilat. Päätöksen taustalla ovat EKP:n havaitsemat puutteet OP Ryhmän vakavaraisuuden laskennassa käyttämän IRBA-menetelmän (Internal Ratings Based Approach) hallinnointi- ja validointiprosessissa, erityisesti validointien viivästyminen. Puutteet on korjattu ja toimenpiteiden riittävyys on EKP:n arvioitavana. Päätös ei koske OP Yrityspankkiä.

Kriisinratkaisusta annetun lain mukaiset velat

Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisua koskevan sääntelyn mukaan kriisinratkaisuviranomaisella on oikeus puuttua pankin liikkeeseen laskemien sijoitustuotteiden ehtoihin sijoittajan asemaan vaikuttavalla tavalla. OP Ryhmän kriisinratkaisuviranomainen on Brysselissä toimiva EU:n kriisinratkaisuneuvosto (Single Resolution Board, SRB). OP Ryhmän omien varojen ja alentamiskelpoisten velkojen (MREL) vaatimukseksi on asetettu 12,2 miljardia euroa eli 27,6 prosenttia vuoden 2016 lopun kokonaisriskin määrästä. OP Ryhmän tavoitteena on kattaa MREL-vaatimus omilla varoilla ja muilla huonomman etuoikeuden veloilla. OP Ryhmän MREL-suhdeluku oli 35 prosentin tasolla vuodenvaihteessa 2017. Samassa yhteydessä SRB vahvisti OP Ryhmän kriisinratkaisustrategian, jossa kriisinratkaisutoimet kohdistettaisiin Single Point of Entryä toimivaan OP Yrityspankkiin.

Vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuus

Vahinkovakuutuksen omat varat kasvoivat tuloksen myötä. Vakavaraisuusarvo vahvistui myös pääomavaateen lasku.

Milj. €	30.9.2018	31.12.2017
Omat varat, milj. €*	1 066	902
Pääomavaade, milj. €*	630	666
Solvenssisuhde, %*	169	135
Solvenssisuhde, % (ilman siirtymäsääntöä)	169	135

*siirtymäsääntöä huomioiden.

Luottoluokitukset

OP Yrityspankki Oyj:n luottoluokitukset 30.9.2018

Luokitus- laitos	Lyhyt varain- hankinta	Näkymä	Pitkä varain- hankinta	Näkymä
Standard & Poor's	A-1+	Vakaa	AA-	Vakaa
Moody's	P-1	Vakaa	Aa3	Vakaa

OP Vakuutus Oy:n luottoluokitukset 30.9.2018

Luokituslaitos	Luottoluokitus	Näkymä
Standard & Poor's	A+	Vakaa
Moody's	A3	Vakaa

OP Yrityspankki Oyj:llä ja OP Vakuutus Oy:llä on luottoluokitukset Standard & Poor's Global Ratings Europe Limitedistä ja Moody's Investors Service Ltd:stä. Yhtiöiden luottokelpoisuutta arvioidessaan luottoluokituslaitokset ottavat huomioon koko OP Ryhmän taloudellisen aseman.

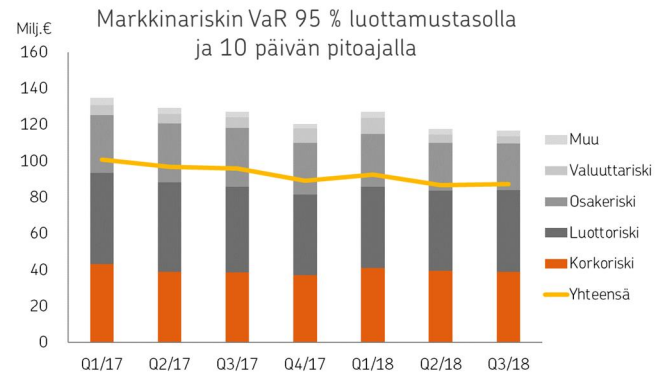
OP Yrityspankki Oyj:n ja OP Vakuutus Oy:n luottoluokitukset eivät muuttuneet katsauskaudella.

Standard & Poor's vahvisti heinäkuussa 2018 OP Yrityspankki Oyj:n pitkän ja lyhyen varainhankinnan luottoluokitukset sekä OP Vakuutus Oy:n luottoluokituksen ja säilytti luokitusten näkymät vakaina.

Konsernin riskiasema

Konsernin rahoitus- ja maksuvalmius on hyvä. Rahoituksen saatavuus on säilynyt hyvänä.

Konsernin markkinariskiasema oli katsauskaudella vakaa. Markkinariskiä mittaava VaR-tunnusluku oli katsauskauden lopussa 87 miljoonaa euroa (89). VaR-tunnusluku sisältää vahinkovakuutusyhtiön kokonaistaseen, trading-toiminnan ja muun toiminnan likviditeettireservin sekä sisäisen pankin korkoposition.

Etuspohjaisten eläkejärjestelyiden riskit liittyvät korko- ja markkinariskien, eläkkeiden tuleviin korotuksiin sekä elinajanodotteen pitenemiseen. Eläkevelvoitteen diskonttauksessa käytettävän korkotason muutoksella on olennainen vaikutus eläkevelvoitteen määrään. Katsauskaudella muihin laajan tuloksen eriin kirjattu etuspohjaisten eläkejärjestelyiden nettovelan pienentyminen paransi katsauskauden laajaa tulosta ennen veroja 22 miljoonaa euroa (5). Nettovelkaa pienensivät OP-Eläkekassa ja OP-Eläkesäätiön sijoitustoiminnan hyvät tulokset sekä diskonttauskoron nousu.

Katsauskaudella compliance-toiminnon keskeiset painopisteet liittyivät toiminnan sääntelymukaisuuden varmistamiseen vuosina 2017 ja 2018 voimaan tulleiden sääntelyvaatimusten osalta.

OP Ryhmä on toimittanut vastauksensa Kilpailu- ja kuluttajavirastolta vuonna 2015 saatuun selvityspyyntöön. Viranomaiset selvittävät OP Ryhmän markkina-asemaa vähittäispankkipalveluissa ja vahinkovakuutuslaitosten hinnoittelua. Asia on edelleen viranomais selvityksessä.

Pankkitoiminta

Pankkitoiminnan keskeiset riskit ovat asiakasliiketoiminnasta syntyvä luottoriski sekä markkinariskit.

Pankkitoiminnan luottoriskiasema säilyi vakaana ja riskitasoltaan maltillisena.

Ongelmasaamisten yhteismäärä oli 173 miljoonaa euroa (195). Ongelmasaamisilla tarkoitetaan yli 90 päivää erääntyneitä saamisista, muita riskillisiksi luokiteltuja saamisista sekä saamisista, joihin kohdistuu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuva lainanhoitojousto. Lainanhoitojoustot ovat asiakkaan aloitteesta sovittuja helpotuksia alkuperäiseen maksuohjelmaan, ja niillä pyritään auttamaan asiakasta selviytymään väliaikaisista maksuvaikeuksista. Ongelmasaamisista 37,8 prosenttia (25,1) muodostui terveistä lainanhoitojoustosaamisista (koeajalla olevat järjestämättömistä saamisista jo tervehtyneet lainanhoitojoustot tai lainanhoitojoustot, jotka on tehty sopimukseen, joka ei ollut järjestämätön). Järjestämättömien saamisten määrä pysyi alhaisena ja oli 0,4 prosenttia (0,7) luotto- ja takauskannasta. Pankkitoiminnassa arvonalentumisten määrä oli 6 miljoonaa euroa negatiivinen (-10).

Pankkitoiminnan vastuiden jakauma

	30.9.2018	31.12.2017
Pankkitoiminnan kokonaisvastuut*, mrd. euroa	33,3	31,6
josta parhaimmissa luottoluokissa**, %	65,1	66,4
josta muissa luottoluokissa (pois lukien maksukyvyttömät), %	34,4	33,0
josta maksukyvyttömiksi luokitellut, %	0,4	0,6
maksukyvyttömiksi luokitellut, milj. euroa	139,2	187,0
Yritys- ja asuntoyhteisövastuut, mrd. euroa	29,2	27,8
pankkitoiminnan kokonaisvastuista, %	87,7	87,9
josta parhaimmissa luottoluokissa (IG), %	63,3	65,4
josta muissa luottoluokissa (pois lukien maksukyvyttömät), %	36,2	34,0
josta maksukyvyttömiksi luokitellut, %	0,5	0,7
maksukyvyttömiksi luokitellut, milj. euroa	139,2	187,0
Henkilöasiakkaiden vastuut, mrd. euroa	1,9	1,7
Rahoitus- ja vakuutuslaitosten vastuut, mrd. euroa	1,1	1,2
Julkisyhteisöjen vastuut, mrd. euroa	1,1	1,0

* mukaan lukien johdannaisten asiakaskaupat

** pois lukien henkilöasiakkaat

Yhden asiakkaan asiakasriski ylitti vähennyserien ja muiden luottoriskien vähentämistekniikoiden jälkeen kymmenen prosenttia omista varoista. Suurten asiakasriskien määrä oli 0,5 miljardia euroa ja asiakasriskejä kattavat omat varat 4,7 miljardia euroa (4,8).

Yritys- ja asuntoyhteisövastuiden merkittävimmät toimialat

	30.9.2018	31.12.2017
Energia, %	13,2	14,1
Palvelut, %	10,8	9,4
Kauppa, %	10,2	10,7
Muut toimialat, %	65,9	64,5
Yhteensä	100	100

Baltian liiketoiminnan vastuut kasvoivat 3,2 miljardiin euroon (2,5), joka oli 9,5 prosenttia (7,8) Pankkitoiminnan kokonaisvastuista.

Vahinkovakuutus

Vahinkovakuutuksen keskeiset riskit ovat vahinkokehitykseen liittyvät vakuutustekniset riskit, vakuutusvelan katteena olevien sijoitusten markkinariskit, eläkemutoisen vakuutusvelan edunsaajien eliniän ennakoitua nopeampi kasvu, vakuutusvelan arvostamisessa käytetty korkotaso sekä vakuutusvelan diskonttokoron ja markkinakorkojen välinen ero.

Eliniän odotteen kasvu yhdellä vuodella kasvattaisi eläkemutoista vakuutusvelkaa 45 miljoonaa euroa. Vakuutusvelan arvostamisessa käytetyn korkotason lasku 0,1 prosenttiyksiköllä kasvattaisi vakuutusvelkaa 23 miljoonaa euroa.

Vahinkovakuutuksen vakuutusteknisissä riskeissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vahinkovakuutuksen merkittävin markkinariski on markkinakorkojen laskun vakuutusvelan arvoa ja pääomavaadetta nostava vaikutus.

Sijoitusten riskiasema oli katsauskaudella vakaa. Riskiä mittaava VaR-tunnusluku oli katsauskauden lopulla 48 miljoonaa euroa (52). Sijoitussalkun omaisuuslajijakaumassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vakuutusvelan korkoriskiä on suojattu korkojohdannaisten lisäksi joukkovelkakirjalainoin. Salkun korko- ja luottoriski säilyi vakaana. Vakuutusvelan korkoriskin suojausastetta on nostettu merkittävästi.

Muu toiminta

Muu toiminta -segmentin keskeiset riskit ovat likviditeettireservin luotto- ja markkinariskit sekä likviditeettiriskit. Markkinariski on merkitykseltään suurin likviditeettireserviin sisältyvissä saamistodistuksissa.

Likviditeettireservin saamistodistusten markkina-arvoon suhteutettu markkinariski (VaR 95 %) pysyi vakaana katsauskaudella. Omaisuuslajijakaumassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia.

OP Ryhmä turvaa maksuvalmiutensa OP Yrityspankin ylläpitämällä likviditeettireservillä, joka muodostuu pääasiassa talletuksista keskuspankkiin ja keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista saamisista. Likviditeettireservi riittää kattamaan lyhyen aikavälin rahoitustarpeen tiedossa olevien ja ennakoitujen maksuvirtojen sekä likviditeettistresskenaariin osalta.

OP Ryhmän maksuvalmiutta ja likviditeettireservin riittävyyttä seurataan muun muassa maksuvalmiusvaatimusta mittaavalla LCR-suhdeluvulla. Sääntelyn mukaan LCR-suhdeluvun on oltava vähintään 100 prosenttia vuoden 2018 alusta alkaen. OP Ryhmän LCR-suhdeluku oli syyskuun lopussa 143 prosenttia.

OP Ryhmän pitkäaikaisen rahoituksen riittävyyttä seurataan muun muassa rakenteellista rahoitusriskiä mittaavalla NSFR-suhdeluvulla. Sääntelyssä NSFR-suhdeluvulle ei ole vielä asetettu vähimmäisvaatimusta. OP Ryhmän NSFR-suhdeluku oli syyskuun lopussa nykytulkintojen mukaan 112 prosenttia (116).

Likviditeettireservi

Mrd. €	30.9.2018	31.12.2017	Muutos, %
Talletukset keskuspankissa	12,6	12,8	-1,3
Vakuuskelpoiset saamistodistukset	8,7	9,1	-4,1
Yhteensä	21,3	21,9	-2,5
Ei-vakuuskelpoiset saamiset	1,6	1,5	10,4
Likviditeettireservi markkina-arvoin	23,0	23,3	-1,7
Vakuuden aliarvostus (Haircut)	-0,7	-0,7	6,1
Likviditeettireservi vakuusarvoin	22,2	22,7	-1,9

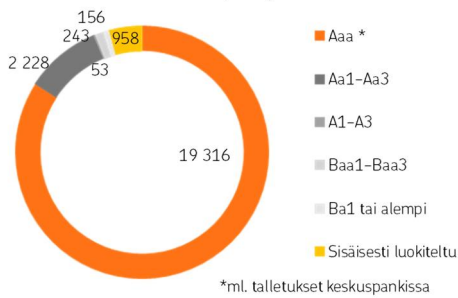
Likviditeettireservi sisältää hyvän luottoluokituksen omaavien valtioiden, kuntien, rahoituslaitosten ja yritysten liikkeeseen laskemia saamistodistuksia, arvopaperistettuja saamisia ja vakuuskelpoisia luottoja. Likviditeettireserviin kuuluvat saamistodistukset on reservilaskelmassa arvostettu markkinoilta saataviin noteerauksiin.

OP Ryhmän keskusrahallaitoksena toimivalle OP Yrityspankki Oyj:lle osuuspankit ja OP Osuuskunta tytäryhtiöineen ovat merkittävä asiakasryhmä. Muu toiminta- ja Pankkitoiminta-segmenttien yhteenlasketuista vastuista 16,0 prosenttia muodostui OP Ryhmän (pl. OP Yrityspankki -konserni) vastuista. Nämä vastuut kasvoivat katsauskauden aikana 343 miljoonaa euroa eli 3,1 prosenttia. Luottokelpoisuudeltaan osuuspankkien ja OP Osuuskunnan vastuut ovat investointitasoa.

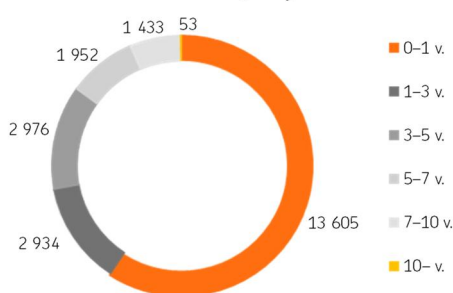
Muun toiminnan vastuiden jakauma

	30.9.2018	31.12.2017
Muun toiminnan kokonaisvastuut, mrd. euroa	37,7	37,6
Rahoitus- ja vakuutuslaitosten vastuut, mrd. euroa	18,6	18,1
Julkisyhteisöjen vastuut, mrd. euroa	17,5	18,1
Yritys- ja asuntoyhteisövastuut, mrd. euroa	1,6	1,4
josta parhaimmissa luottoluokissa, %	99,2	98,6
josta muissa luottoluokissa, %	0,8	1,4
Henkilöasiakkaiden vastuut, mrd. euroa	0,0	0,0

Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen luottoluokitusjakauma 30.9.2018, milj.€

Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen maturiteettijakauma 30.9.2018, milj.€

Segmenttien tulos

OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto päätti 6.6.2018 OP Ryhmän keskusyhteisön johtokunnan uudesta työnjaosta, mikä tulee muuttamaan segmenttirakennetta vuoden 2019 alusta. OP Ryhmä siirtyy julkaistavassa osavuositarkastus- ja tilinpäätösraportoinnissa uusien segmenttien mukaiseen raportointiin vuoden 2019 ensimmäisestä osavuositarkastuksesta lukien. OP Yrityspankki -konsernin segmenttirakennetta tullaan päivittämään vastaavasti. Siirtymäaikana konsernin liiketoimintasegmentit raportoidaan aiemman segmenttirakenteen mukaisina, missä konsernin liiketoimintasegmentit ovat Pankkitoiminta ja Vahinkovakuutus. Terveys- ja hyvinvointiliiketoiminta sisältyy Vahinkovakuutus-liiketoimintasegmenttiin. Muu toiminta -segmentissä esitetään liiketoimintasegmentteihin kuulumatonta toimintaa, esimerkiksi OP Ryhmää ja sen liiketoimintaa tukevat toiminnot kuten keskuspankki ja likviditeettireservi. Segmenttiraportointi laaditaan noudattaen konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteita.

Pankkitoiminta

- Pankkitoiminnan tulos ennen veroja laski 1,5 prosenttia ja oli 252 miljoonaa euroa (256).
- Luottokanta kasvoi vuodessa 12,2 prosenttia 21,7 miljardiin euroon.
- Arvonalentumiset laskivat tulosta 6 miljoonaa euroa (-10). Järjestämättömät saamiset olivat 0,4 prosenttia (0,7) luotto- ja takaukskannasta.
- Pankkitoiminnan merkittävimmät kehityspanostukset kohdistuivat rahoituksen ja maksamisen järjestelmien kehittämiseen.

Pankkitoiminnan avainlukuja

Milj. €	1–9/2018	1–9/2017	Muutos, %	1–12/2017
Korkokate	249	256	-3,0	348
Nettopalkkiotuotot	44	96	-53,7	129
Sijoitustoiminnan nettotuotot	97	19	400,3	18
Liiketoiminnan muut tuotot	12	14	-13,5	24
Tuotot yhteensä	402	385	4,2	520
Henkilöstökulut	46	40	14,1	54
Poistot ja arvonalentumiset	9	8	14,5	11
Liiketoiminnan muut kulut	89	71	25,7	98
Kulut yhteensä	144	119	21,1	163
Saamisten arvonalentumiset	-6	-10	-46,6	-12
Tulos ennen veroja	252	256	-1,5	344
Kulu-tuotto-suhde, %	35,8	30,8		31,4
	30.9.2018	30.9.2017	Muutos, %	31.12.2017
Luottokanta, mrd. €	21,7	19,4	12,2	20,1
Takauskanta, mrd. €	2,4	2,4	1,8	2,4
Yritysluottojen keskimarginaali, %	1,23	1,37	-10,2	1,25
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takaukskannasta, %*	0,4	0,7	-0,2**	0,7
Henkilömäärä	657	616	6,7	628

* Järjestämättömillä saamisilla tarkoitetaan yli 90 päivää erääntyneitä saamia, muita riskillisiksi luokiteltuja saamia sekä tällaisiin saamiin kohdistuneita asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuvia lainanhoitojoustoja.

** Suhdeluvun muutos.

Pankkitoiminnan luottokanta kasvoi vuodessa 12,2 prosenttia 21,7 miljardiin euroon. Takauskanta oli 2,4 miljardia euroa (2,4) ja sitovat nostamattomat luottolimiitit olivat 4,4 miljardia euroa (4,5).

OP Yrityspankki on välittäjänä kahdessa Euroopan investointirahaston (EIR) takaamassa rahoitusohjelmassa, jotka

ovat mahdollistaneet yhteensä 450 miljoonan euron rahoituksen pk-yrityksille. EIR antaa luotoille 50 prosentin riskinjakotakauksen. Ohjelmat on suunnattu kasvavien ja innovatiivisten yritysten hankkeisiin sekä investointeihin. Alkuperäiset 2016 ja 2017 allekirjoitetut rahoitusohjelmat on täytetty. Heinäkuussa 2018 OP Yrityspankki allekirjoitti rahoitusohjelman korotuksen. Yrityslainoja on myönnetty

rahoitusohjelmista yli 400 kpl. Maaliskuussa 2016 allekirjoitettu rahoitusohjelma on tarkoitettu alle 500 henkilöä työllistävälle yrityksille ja tammikuussa 2017 allekirjoitettu ohjelma alle 250 henkilöä työllistävälle yrityksille.

Odotukset korkojen noususta kasvattivat korkosuojien myyntiä henkilö- ja yritysasiakkaille.

Pankkitoiminnan tulos

Pankkitoiminnan tulos ennen veroja laski 1,5 prosenttia 252 miljoonaan euroon (256). Tuotot kasvoivat 4,2 prosenttia ja kulut 21,1 prosenttia. Kulujen kasvun seurauksena kulu-tuotto-suhde heikkeni 35,8 prosenttiin (30,8).

Korkokate pieneni 3,0 prosenttia 249 miljoonaan euroon (256). Johdannaisliiketoiminta alensi korkokatetta. Pankkitoiminnan nettopalkkiotuotot laskivat 53,7 prosenttia 44 miljoonaan euroon (96). Nettopalkkiotuottojen laskuun on syynä tiettyjen johdannaistoiminnan asiakastuottojen sisällyttäminen katsauskaudella Pankkitoiminnan sijoitustoiminnan nettotuottoihin, kun ne vertailukaudella sisältyivät nettopalkkiotuottoihin.

Sijoitustoiminnan nettotuotot kasvoivat vertailukaudesta 77 miljoonaa euroa. Sijoitustoiminnan nettotuottoja kasvatti 16 miljoonan euron osakkeisiin liittyvä myyntivoitto. Johdannaistoiminta kasvatti erään sisältyviä kaupankäynnin nettotuottoja. Johdannaistoimintaan liittyvä CVA-arvostus oli 13 miljoonaa euroa (21).

Liiketoiminnan muut tuotot olivat 2 miljoonaa euroa vertailukautta pienemmät. Pankkitoiminnassa arvonalentumiset laskivat katsauskauden tulosta 6 miljoonaa euroa (-10). Järjestämättömät saamiset olivat 0,4 (0,7) prosenttia luotto- ja takauskannasta.

Pankkitoiminnan kulut olivat 144 miljoonaa euroa (119). Henkilöstökulut kasvoivat 6 miljoonaa euroa vertailukaudesta 46 miljoonaan euroon. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat vertailukaudesta 18 miljoonaa euroa. Liiketoiminnan muita kuluja kasvatti Rahoitusvakuusviraston vakuusmaksut. ICT-kulut olivat 42 miljoonaa euroa (40) miljoonaa euroa.

Vahinkovakuutus

- Tulos ennen veroja laski 1,2 prosenttia ja oli 123 miljoonaa euroa (125).
- Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 3,1 prosenttia.
- Operatiivinen yhdistetty kulusuhte oli 90,5 prosenttia (97,0) ja operatiivinen liikekulusuhde 20,4 prosenttia (19,7). Yhdistetty kulusuhte oli 92,0 prosenttia (98,5).
- Sijoitustoiminnan nettotuotot väliaikainen poikkeusmenettely huomioiden olivat 26 miljoonaa euroa (123). Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvo oli 48 miljoonaa euroa (119).
- Kehityspanostukset kohdistuivat sähköisten palveluiden kehittämiseen ja aloitettuun perusjärjestelmäuudistukseen.

Vahinkovakuutuksen avainlukuja

Milj. €	1–9/2018	1–9/2017	Muutos, %	1–12/2017
Vakuutusmaksutuotot	1 107	1 074	3,1	1 432
Korvauskulut	683	749	-8,9	970
Muut kulut	2	3	-20,4	3
Vakuutuskate	422	322	31,0	459
Sijoitustoiminnan nettotuotot	37	123	-70,2	176
Muut nettotuotot	-23	-49	52,6	-68
Tuotot yhteensä	436	397	9,8	568
Henkilöstökulut	87	75	16,0	102
Poistot ja arvonalentumiset	41	34	21,3	50
Liiketoiminnan muut kulut	172	162	6,4	221
Kulut yhteensä	300	271	10,9	373
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-1	-1	2,6	-2
Väliaikainen poikkeusmenettely	-11			
Tulos ennen veroja	123	125	-1,2	193
Yhdistetty kulusuhte, %	92,0	98,5		97,6
Operatiivinen yhdistetty kulusuhte, %	90,5	97,0		96,1
Operatiivinen vahinkosuhte, %	70,1	77,3		75,8
Operatiivinen liikekulusuhde, %	20,4	19,7		20,3
Operatiivinen riskisuhte, %	63,6	71,1		69,3
Operatiivinen toimintakulusuhde, %	26,9	25,9		26,9
Solvenssisuhde (Solvenssi II), %*	169	163		135
Suurvahinkojen omalla vastuulla oleva korvausmeno	79	52		78
Muutokset aiempina vuosina tapahtuneisiin vahinkoihin (run off -tulos)	33	25		35
Henkilömäärä	1 787	1 786	0,1	1 774

*Luku on esitetty siirtymäsäännökset huomioiden.

Yritysassiakkaiden vakuutusmaksutuotot kasvoivat yleisen talouskehityksen tukemana. Henkilöasiakkaiden maksutuotot kääntyivät kasvuun kiristyneen hintakilpailun rasittaessa edelleen kehitystä.

Pankki- ja vakuutusasioinnista kertyviä OP-bonuksia käytettiin 1 787 000 vakuutuslaskuun (1 759 000), joista 266 000 laskua (242 000) maksettiin kokonaan bonuksilla. Bonuksilla

maksettujen vakuutusmaksujen määrä oli 87 miljoonaa euroa (85).

Merkittävimmät kehityspanostukset kohdistuivat sähköisten asiointi- ja ostopalvelujen kehittämiseen sekä aloitettuun perusjärjestelmien uudistamiseen. Verkko- ja mobiiliasioinnin kehittäminen niin vakuutus- kuin korvauspalvelussa on vahinkovakuutuksen keskeisiä painopisteitä.

Katsauskaudella uudistettiin moottoripyörävakuutus, jonka myynti alkoi huhtikuun alussa.

Baltiassa toimivan tytäryhtiön Seesam Insurance AS:n koko osakekannan myynti Vienna Insurance Groupille (VIG) saatettiin päätökseen 31.8.2018. Baltian liiketoiminta sisältyy segmentin tulokseen kaupan toteutumiseen saakka.

Vahinkovakuutuksen tulos

Tulos ennen veroja oli 123 miljoonaa euroa (125). Vakuutuskauteen kasvoi 31,0 prosenttia 422 miljoonaan euroon. Sijoitustoiminnan nettotuotot väliaikainen poikkeusmenettely huomioiden olivat 26 miljoonaa euroa (123). Sijoitusten nettomyyntivoitot olivat -6 miljoonaa euroa (76). Baltian vahinkovakuutuksen myynti kasvatti muita tuottoja 16 miljoonaa euroa.

Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 90,5 prosenttia (97,0). Operatiiviset tunnusluvut vertailukaudella sisältävät diskonttokoron muutosten vaikutukset, mutta eivät sisällä poistoja yrityskauppojen yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä. Vakuutusvelan diskonttokoron lasku kasvatti vertailukauden korvauskuluja 102 miljoonaa euroa ja heikensi operatiivista yhdistettyä kulusuhdetta 9,5 prosenttiyksikköä.

Vakuutusmaksutuotot

Milj. €	1-9/2018	1-9/2017	Muutos, %
Henkilöasiakkaat	598	593	0,9
Yritysassiakkaat	465	435	6,9
Baltia	44	46	-4,6
Yhteensä	1 107	1 074	3,1

Baltian vahinkovakuutuksesta luopuminen heijastui tuottojen kehitykseen. Maksutuotot ilman Baltiaa kasvoivat 3,5 %.

Korvauskulut ilman diskonttokoron laskua kasvoivat 5,5 prosenttia. Uusista omaisuuden ja toiminnan suurvahingoista aiheutuva korvausmeno oli vertailukautta suurempi. Tammi-syyskuussa kirjattiin 74 (66) uutta omaisuuden ja toiminnan suurvahinkoa, joiden omalla vastuulla oleva korvausmeno oli yhteensä 79 miljoonaa euroa (52). Tähän luokkaan kuuluvat yli 0,3 miljoonan euron vahingot. Lakisäätteisten eläkkeiden korvausvastuun muutos paransi tulosta. Tammi-syyskuussa eläkkeiden korvausvastuu pieneni 2 miljoonaa euroa (3).

Muutokset aiempina vuosina tapahtuneisiin vahinkoihin, ilman diskonttokoron muutoksen vaikutusta, paransivat vakuusteknistä katetta 33 miljoonaa euroa (25). Operatiivinen vahinkosuhte oli 70,1 prosenttia (77,3). Operatiivinen riskisuhte ilman korvausten välillisiä hoitokuluja oli 63,6 prosenttia (71,1).

Kulut kasvoivat 10,9 prosenttia ICT-kulujen ja poistojen kasvun sekä terveys- ja hyvinvointiliiketoiminnan laajentumisen johdosta ja olivat 30 miljoonaa euroa suuremmat kuin vertailukaudella. Operatiivinen liikekulusuhde oli 20,4 prosenttia (19,7). Operatiivinen toimintakulusuhde, joka sisältää myös korvausten välilliset hoitokulut, oli 26,9 prosenttia (25,9).

Operatiivinen vakuustekninen kate ja yhdistetty kulusuhde (CR)

	1-9/2018		1-9/2017	
	Kate, milj. €	CR, %	Kate, milj. €	CR, %
Henkilöasiakkaat	86	85,6	77	86,9
Yritysassiakkaat	21	95,5	-48	111,1
Baltia	-2	104,8	3	92,6
Yhteensä	105	90,5	32	97,0

Hintakilpailun kiristyminen rasitti henkilöasiakasliiketoiminnan kannattavuutta. Yksittäinen suurvahinko heikensi Baltian katetta.

Sijoitustoiminta

Vahinkovakuutuksen sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvo oli 48 miljoonaa euroa (119). Sijoitustaseen nettotuotto on laskettu vähentämällä koko sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisen vakuutusvelan arvonmuutos.

Sijoituskannan jakauma

%	30.9.2018	31.12.2017
Joukkolainat ja korkorahastot	66,8	68,0
Vaihtoehtoiset sijoitukset	4,7	4,7
Osakkeet	7,9	8,5
Pääomasijoitukset	1,9	1,9
Kiinteistöt	8,7	8,3
Rahamarkkinat	10,1	8,5
Yhteensä	100	100

Vahinkovakuutustoiminnan sijoituskanta oli katsauskauden lopussa 3 844 miljoonaa euroa (3 903). Investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus oli 95 prosenttia (95) ja 64 prosenttia (65) sijoituksista oli vähintään A--luokitelluissa saamisissa. Katsauskauden lopussa korkosijoitusten modifioitu duraatio oli 4,2 (5,1).

Suorien joukkovelkakirjalainasijoitusten keskimääräinen tuotto oli eräpäivään instrumenttien hankintahinnalla laskettuna (running yield) 1,5 prosenttia (1,7). Tunnuksluvun laskentaa täsmennettiin vuonna 2018 ja vertailutieto oikaistiin takautuvasti.

Terveys ja hyvinvointi

Pohjola Terveys Oy:n viides sairaala avattiin Turkuun toukokuussa, jolloin sairaalaverkosto valmistui. Viisi Pohjola Terveys sairaalaa Helsingissä, Tampereella, Oulussa, Kuopiossa ja Turussa tarjoavat kattavat perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelut, tutkimukset, leikkauspalvelut sekä kuntoutuksen

Asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä Pohjola Terveys palveluihin. Leikkausasiakkaiden antama NPS-luku oli tammi-syyskuussa 96 (97).

Muu toiminta

- Tulos ennen veroja oli 5 miljoonaa euroa negatiivinen. Vertailukauden tulos oli 11 miljoonaa euroa positiivinen.
- Tulos sisälsi saamistodistusten myyntivoittoja 20 miljoonaa euroa (14) ja osinkotuottoja 7 miljoonaa euroa (9).
- Maksuvalmius ja rahoituksen saatavuus säilyivät hyvänä.

Muu toiminta -segmentin avainlukuja

Milj. €	1-9/2018	1-9/2017	Muutos, %	1-12/2017
Korkokate	-39	-54	-27,1	-68
Nettopalkkiotuotot	-25	-67	-63,1	-94
Sijoitustoiminnan nettotuotot	76	148	-48,7	195
Liiketoiminnan muut tuotot	6	7	-4,8	8
Tuotot yhteensä	18	33	-45,6	41
Henkilöstökulut	6	6	-2,2	8
Muut kulut	17	16	5,4	36
Kulut yhteensä	23	22	3,4	43
Saamisten arvonalentumiset	0	0	800,3	0
Tulos ennen veroja	-5	11	-143,8	-2
Saamiset ja velat yhteenliittymän keskusyhteisölle ja jäsenluottolaitoksille, nettorahoitusasema, mrd. €	-1,2	1,0	-216,7	-0,1
Henkilömäärä	52	49	6,4	50

Muun toiminnan tulos

Muu toiminta -segmentin tulos ennen veroja oli 5 miljoonaa euroa negatiivinen. Vertailukauden tulos oli 11 miljoonaa euroa positiivinen. Markkinariskipositioiden tulosheikennys heikensi tulosta vertailukaudesta. Tulos ennen veroja käyvin arvoin oli 58 miljoonaa euroa negatiivinen. Vertailukaudesta tulos ennen veroja käyvin arvoin oli 37 miljoonaa euroa positiivinen.

Markkinariskipositioiden johdannaistoiminta kasvatti korkokatetta ja laski sijoitustoiminnan nettotuottoihin sisältyviä kaupankäynnin nettotuottoja. Konsernin kirjauskäytännön mukaan johdannaisinstrumenttien tuottoja sisältyy sekä korkokatteeseen että kaupankäynnin nettotuottoihin. Tuottojen jakautuminen näiden tuloslaskelmaerien kesken saattaa vaihdella merkittävästi riippuen positionhoidossa kulloinkin käytettävistä johdannaisinstrumenteista. Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 76 miljoonaa euroa (148). Ne laskivat vertailukaudesta 72 miljoonaa euroa johdannaistoiminnan tuottojen pienentymisen johdosta. Lisäksi sijoitustoiminnan nettotuottoja heikensivät tiettyjen johdannaistuotteiden asiakastuottojen siirtyminen katsauskauden alusta suoraan Pankkitoimintaan. Sijoitustoiminnan nettotuotot sisälsivät saamistodistusten myyntivoittoja 20 miljoonaa euroa (14) ja osinkotuottoja 7 miljoonaa euroa (9). Vertailukaudesta osinkotuottoihin sisältyi Suomen Luotto-osuuskunnalta saatua osuuspääoman korkoa 7 miljoonaa euroa.

Nettopalkkiotuotot olivat 25 miljoonaa euroa negatiiviset (-67). Johdannaisten myynnin palkkioita tuloutuu Muuhun toimintaan, josta palkkiot hyvitetään Pankkitoimintaan. Palkkiohyvytykset kääntävät Muun toiminnan nettopalkkiotuotot negatiivisiksi. Nettopalkkiotuotot kuitenkin kasvoivat vertailukaudesta, sillä katsauskauden alusta tiettyjen johdannaistuotteiden

asiakastuotot sisällytettiin suoraan Pankkitoimintaan, mikä pienensi Muu toiminta -segmentistä hyvitetäviä palkkiokuluja.

OP Yrityspankin rahoituksen saatavuus säilyi hyvänä. OP Yrityspankki laski liikkeeseen pitkäaikaisia senior-ehtoisia joukkovelkakirjalainoja tammi-syyskuussa yhteensä 2,0 miljardia euroa. Kansainvälisillä pääomamarkkinoilla laskettiin toukokuussa liikkeeseen kaksi 500 miljoonan euron senior-ehtoista joukkovelkakirjalainaa, toinen maturiteetiltaan kolme vuotta ja toinen seitsemän vuotta. Elokuussa laskettiin liikkeelle yksi 500 miljoonan euron senior-ehtoinen joukkovelkakirjalaina, jonka maturiteetti on viisi vuotta. Lisäksi tammi-syyskuussa laskettiin liikkeeseen yhteensä 0,5 miljardia pienempiä private placement -joukkovelkakirjalainoja sekä strukturoituja joukkovelkakirjalainoja.

Senior-ehtoisen tukkuvarainhankinnan velkakirjojen sekä TLTRO-II-rahoituksen keskimarginaali oli syyskuussa 17 korkopistettä (19).

Yhteenliittymän keskusyhteisön ja jäsenluottolaitosten sijoitukset OP Yrityspankkiin olivat katsauskauden päättyessä 1,2 miljardia euroa suuremmat kuin niiden keskuspankista ottama rahoitus. Nettoaseman kehitykseen on vaikuttanut erityisesti OP Asuntoluottopankin katettu joukkovelkakirjalainahankinta, joka ohjautuu aiempaa enemmän osuuspankkien sijoituksina keskuspankkiin.

Konsernin rakennejärjestelyt

OP Vakuutus Oy myi Baltiassa toimivan tytäryhtiönsä Seesam Insurance AS:n koko osakekannan Latvian ja Liettuan sivuliikkeineen Vienna Insurance Groupille (VIG). Kauppakirja osapuolten välillä allekirjoitettiin 18.12.2017 ja kauppa toteutui lopullisesti 31.8.2018.

Henkilöstö ja palkitseminen

Henkilöstön määrä kasvoi vuodenvaihteesta pankkitoiminnassa ja vahinkovakuutustoiminnassa, joissa henkilöstön määrää kasvattivat pääosin ryhmän sisäiset järjestelyt. Lisäksi henkilöstön määrä kasvoi terveys- ja hyvinvointipalveluissa Pohjola Terveiden Turun sairaalan aloitettua toimintansa toukokuussa.

Henkilöstön määrä

	30.9.2018	31.12.2017
Pankkitoiminta	657	628
Vahinkovakuutus	1 787	1 774
Muu toiminta	52	50
Yhteensä	2 496	2 452

OP Ryhmän pääjohtaja ja OP Yrityspankki Oyj:n hallituksen puheenjohtaja Reijo Karhinen jäi johtajasopimuksensa mukaiselle eläkkeelle 31.1.2018. OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto nimitti 20.9.2017 oikeustieteen maisteri, MBA ja tekniikan tohtori Timo Ritakallion OP Ryhmän uudeksi pääjohtajaksi 1.3.2018 alkaen. Nimityksen myötä hänestä tuli myös OP Yrityspankki Oyj:n hallituksen puheenjohtaja. Timo Ritakallio siirtyi OP Ryhmään Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen toimitusjohtajan paikalta. Hallituksen puheenjohtajan tehtäviä hoiti 1.–28.2.2018 ryhmäpalveluiden johtaja Tony Vepsäläinen.

Toimitusjohtaja Jouko Pölönen erosi tehtävästään 30.4.2018 siirtyäkseen Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen toimitusjohtajaksi. OP Yrityspankin uudeksi toimitusjohtajaksi 6.8.2018 alkaen nimitettiin tekniikan lisensiaatti Katja Keitaanniemi. Hän siirtyi OP Ryhmään Finnvera Oyj:n liiketoimintajohtajan tehtävästä. Liiketoiminta-alueen johtaja Hannu Jaatinen toimi vt. toimitusjohtajana uuden toimitusjohtajan aloittamiseen asti, ja hänet nimitettiin toimitusjohtajan sijaiseksi 6.8.2018 alkaen.

Hallituksen jäsen Jari Himanen erosi OP Yrityspankin hallituksen jäsenyydestä 6.5.2018 siirtyäkseen OP Suur-Savon toimitusjohtajaksi. Jari Himanen oli ollut hallituksen jäsen vuodesta 2016 lähtien.

Hallituksen jäseneksi nimitettiin 2.7.2018 alkaen OP Ryhmän lakiasiat ja compliance -vastualueen johtaja, oikeustieteiden kandidaatti, LL.M. Eur. Tiia Tuovinen.

Hallituksen jäsen Harri Luhtala erosi OP Yrityspankin hallituksen jäsenyydestä 31.10.2018. Harri Luhtala oli ollut hallituksen jäsen vuodesta 2014 lähtien.

OP Ryhmän ja OP Yrityspankin muuttuva palkitseminen jakautuu lyhyen aikavälin yrityskohtaiseen palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. OP Ryhmän ryhmätasoinen pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä muodostuu johdolle tarkoitettuun kannustinjärjestelmästä sekä muulle henkilöstölle tarkoitettuun henkilöstörahostosta. Kannustinjärjestelmiä laadittaessa on otettu huomioon finanssi- ja rahoitusalan palkitsemisjärjestelmiä koskeva sääntely.

Pitkän aikavälin tavoitemittareiksi OP Osuuskunnan hallintoneuvosto on asettanut OP Ryhmän tuloksen ennen veroja, asiakaskokemuksen sekä digitaalisen asiainnin. Ryhmätasoiset tavoitteet ovat yhtenevät johdon kannustinjärjestelmässä ja OP Ryhmän henkilöstörahostossa.

Vuosille 2017–19 on vahvistettu johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä. Palkitsemisjärjestelmä 2017–19 noudattelee edellisen kolmivuotisen ansaintajakson pääperiaatteita. Lisäksi henkilöstölle suunnattu OP Ryhmän henkilöstörahoston palkitsemisjärjestelmä jatkuu vuoden ansaintajaksoin.

Katsauskauden jälkeiset tapahtumat

Hallituksen uusiksi jäseniksi nimitettiin 1.11.2018 alkaen kauppatieteiden maisteri Vesa Aho ja maatalous-metsätieteiden maisteri, eMBA Jarmo Viitanen. Hallituksessa jatkavat puheenjohtajana Timo Ritakallio ja hallituksen jäsenenä Tony Vepsäläinen ja Tiia Tuovinen.

Loppuvuoden näkymät

Maailmantalouden kasvu on jatkunut hyvänä mutta aiempaa epäyhtenäisempänä. Yhdysvalloissa talous on yhä kasvanut vahvasti, mutta euroalueella vauhti on hidastunut. Erot talouskehityksessä ovat heijastuneet myös rahoitusmarkkinoille. Yhdysvalloissa osakekurssit ja markkinakorot ovat nousseet Eurooppaa voimakkaammin. EKP:n linjauksen mukaan ohjaukskorot säilyvät nykytasollaan ainakin kesän 2019 ajan.

Suomen talous on kehittynyt edelleen suotuisasti. Uusia työpaikkoja on syntynyt runsaasti, ja kotitalouksien luottamus omaan talouteensa on säilynyt vankkana. Asuntomarkkinoilla kauppa on painottunut uusiin asuntoihin ja jäänyt kokonaisuutena hieman viime vuotta pienemmäksi. Asuntojen hinnat ovat keskimäärin nousseet hieman.

Talouskehitys jatkuu suotuisana lähitulevaisuudessa, mutta vahvin suhdannekehitys on tällä erää jäämässä taakse. Talousnäkyville suurimman riskin muodostavat lisääntyvät kansainvälisen kaupan esteet. Rahoitusmarkkinoilla epävarmuutta lisäävät muun muassa globaalisti vähitellen kiristytävä rahapolitiikka ja Italian sitoutuminen EU:n talouspolitiikan periaatteisiin.

Finanssialan toimintaympäristö on ollut kokonaisuudessaan varsin suotuisa. Matala markkinakorkotaso on hidastanut

pankkien korkokatteen kasvua ja heikentänyt vakuutusyhteisöjen korkosijoitusten tuottoja mutta parantanut samalla myös asiakkaiden luotonhoitokykyä. Arvonalentumiset ovat olleet pitkään erittäin matalalla tasolla. Finanssialan merkittävimmät strategiset riskit liittyvät tällä hetkellä asiakaskäyttäytymisen muuttumiseen, toimintaympäristön digitalisoitumiseen, perinteisen toimialan ulkopuolelta tulevaan kilpailuun ja monimutkaistuvaan sääntelyyn. Toimialamurros uhkaa tulevina vuosina hidastaa kasvua ja rapauttaa tuottokertymää. Muutokset aiheuttavat finanssitoimialan toimijoille selkeän vaateen parantaa asiakas- ja työntekijäkokemusta, lisätä toimintansa ja sen kehittämisen ketteryyttä sekä parantaa tuottavuutta.

Näkymät ennallaan: OP Yrityspankki -konsernin tuloksen ennen veroja odotetaan muodostuvan samantasoiseksi kuin vuonna 2017. Tuloskehityksen merkittävimmät epävarmuustekijät liittyvät OP Yrityspankin henkilöstön lakisääteisen työeläketurvan siirtymisestä muodostuvan kertaerän määrään, korko- ja sijoitusympäristön muutoksiin, arvonalentumisten kehitykseen ja suurvahinkojen vaikutukseen korvausmenoon.

Kaikki tässä osavuositarkastuksessa esitetyt arviot perustuvat tämänhetkiseen näkemykseen toimintaympäristön, OP Yrityspankki -konsernin ja sen eri toimintojen kehityksestä, ja todelliset tulokset voivat olla merkittävästikin erilaiset.

Tuloslaskelma

Milj. €	Lilte	7-9/ 2018	7-9/ 2017	1-9/ 2018	1-9/ 2017
Korkokate	3	66	67	192	187
VakuutusKate	4	148	74	421	322
Nettopalkkiotuotot	5	-6	-10	-12	-10
Sijoitustoiminnan nettotuotot	6	66	104	210	291
Liiketoiminnan muut tuotot		20	10	36	20
Tuotot yhteensä		294	245	848	810
Henkilöstökulut		42	37	138	121
Poistot ja arvonalentumiset		17	15	52	43
Liiketoiminnan muut kulut		87	82	267	242
Kulut yhteensä		146	133	457	406
Saamisten arvonalentumiset	7	-11	1	-6	-11
OP-bonukset omistaja-asiakkaille		-1	0	-1	-1
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)		-9		-13	
Tulos ennen veroja		127	112	370	392
Tuloverot		20	27	67	76
Kauden tulos		107	85	303	317

Jakautuminen:

Emoyhtiön omistajille		103	83	296	313
Määräysvallattomille omistajille		3	2	7	3
Kauden tulos		107	85	303	317

Laaja tuloslaskelma

Kauden tulos		107	85	303	317
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi					
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat voitot/(tappiot)		14	-7	22	5
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi					
Käyvän arvon rahaston muutos					
Käypään arvoon arvostamisesta		-14	-16	-73	-11
Rahavirran suojauksesta		-2	-3	-4	-4
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)		9		13	
Muuntoerot		0	0	0	0
Tuloverot					
Eristä, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi					
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvista voitoista/(tappioista)		-3	1	-4	-1
Eristä, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi					
Käypään arvoon arvostamisesta		3	3	15	2
Rahavirran suojauksesta		0	1	1	1
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)		-2		-3	
Kauden laaja tulos		113	64	270	308

Laajan tuloksen jakautuminen:

Emoyhtiön omistajille		109	62	263	304
Määräysvallattomille omistajille		3	2	7	4
Kauden laaja tulos		113	64	270	308

Tase

Milj. €	Lilite	30.9. 2018	31.12. 2017
Käteiset varat		12 669	12 825
Saamiset luottolaitoksilta		8 814	9 294
Johdannaissopimukset	10	3 342	3 426
Saamiset asiakkailta	12	21 756	20 120
Sijoitusomaisuus		16 151	16 144
Aineettomat hyödykkeet		741	777
Aineelliset hyödykkeet		120	115
Muut varat		1 698	1 708
Verosaamiset		48	35
Varat yhteensä		65 338	64 445
Velat luottolaitoksille		13 908	14 035
Johdannaissopimukset		2 934	3 216
Velat asiakkaille		17 792	18 837
Vakuutusvelka	13	3 243	3 143
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	14	19 234	16 791
Varaukset ja muut velat		2 160	2 307
Verovelat		422	419
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 476	1 547
Velat yhteensä		61 170	60 295
Oma pääoma			
Emoyhtiön omistajien osuus			
Osakepääoma		428	428
Käyvän arvon rahasto	15	67	164
Muut rahastot		1 093	1 093
Kertyneet voittovarot		2 508	2 404
Määräysvallattomien omistajien osuus		73	60
Oma pääoma yhteensä		4 169	4 149
Velat ja oma pääoma yhteensä		65 338	64 445

Oman pääoman muutoslaskelma

Milj. €	Omistajille kuuluva oma pääoma					Yhteensä	Määräysval-	Oma pääoma yhteensä
	Osake-pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	lattomien omistajien osuus			
Oma pääoma 1.1.2017	428	197	1 093	2 179	3 896	109	4 005	
Tilikauden laaja tulos		-13		317	304	4	308	
Kauden tulos				313	313	3	317	
Muut laajan tuloksen erät		-13		4	-10	1	-9	
Voitonjako				-201	-201		-201	
Muut			0	0	0	-7	-7	
Oma pääoma 30.9.2017	428	183	1 093	2 294	3 999	106	4 105	

Milj. €	Omistajille kuuluva oma pääoma					Yhteensä	Määräysval-	Oma pääoma yhteensä
	Osake-pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	lattomien omistajien osuus			
Oma pääoma 31.12.2017	428	164	1 093	2 404	4 089	60	4 149	
IFRS 9 -siirtymän vaikutus 1.1.2018		-46		2	-45		-45	
Oma pääoma 1.1.2018	428	118	1 093	2 406	4 044	60	4 104	
Tilikauden laaja tulos		-50		313	263	7	270	
Kauden tulos				296	296	7	303	
Muut laajan tuloksen erät		-50		17	-33		-33	
Voitonjako				-211	-211		-211	
Muut			0	0	0	5	5	
Oma pääoma 30.9.2018	428	67	1 093	2 508	4 096	73	4 169	

Rahavirtalaskelma

Milj. €	1-9/ 2018	1-9/ 2017
Liiketoiminnan rahavirta		
Kauden tulos	303	317
Kauden tulokseen tehdyt oikaisut	56	208
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-1 685	1 030
Saamiset luottolaitoksilta	199	595
Johdannaissopimukset	-65	-25
Saamiset asiakkailta	-1 675	-942
Sijoitusomaisuus	-209	854
Muut varat	65	548
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-1 271	1 947
Velat luottolaitoksille	-123	1 529
Johdannaissopimukset	-4	9
Velat asiakkaille	-1 045	983
Vakuutusvelka	20	16
Varaukset ja muut velat	-120	-589
Maksetut tuloverot	-57	-54
Saadut osingot	33	43
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	-2 620	3 491
Investointien rahavirta		
Tytäryritysten myynnit myyntihetken rahavaroilla vähennettynä	67	
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-36	-60
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	1	2
B. Investointien rahavirta yhteensä	32	-58
Rahoituksen rahavirta		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	-50	
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	20 704	17 993
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-18 292	-19 963
Maksetut osingot	-211	-201
C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	2 151	-2 172
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)	-437	1 262
Rahavarat tilikauden alussa	13 575	9 633
Rahavarat tilikauden lopussa	13 138	10 895
Rahavarat		
Käteiset varat	12 669	10 609
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	469	286
Yhteensä	13 138	10 895

Segmenttikohtaiset tiedot

Segmenttien pääomitus perustuu luottolaitoslain mukaiseen OP Ryhmän vakavaraisuuslaskelmaan. Vakavaraisuuslaskennan mukaiset pääomavaateet on jaettu toimintasegmenteille. Pankkitoiminnalle on kohdistettu pääomia siten, että ydinvakavaraisuus (CET1) on 21 prosenttia (20). Vahinkovakuustoiminnalle on kohdistettu pääomia siten, että solvenssisuhde (SII) on 120 prosenttia. Pääomien allokoinnilla on vaikutusta segmentin maksamiin konsernin sisäisiin korkoihin.

	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni
Tulos tammi–syyskuu 2018, milj. €					
Korkokate	249	-12	-39	-5	192
josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	-5	-9	14		
Vakuutuskate		422		-1	421
Nettopalkkiotuotot	44	-31	-25	-1	-12
Sijoitustoiminnan nettotuotot	97	37	76	1	210
Liiketoiminnan muut tuotot	12	19	6	-1	36
Tuotot yhteensä	402	436	18	-7	848
Henkilöstökulut	46	87	6	0	138
Poistot ja arvonalentumiset	9	41	2	0	52
Liiketoiminnan muut kulut	89	172	15	-9	267
Kulut yhteensä	144	300	23	-9	457
Saamisten arvonalentumiset	-6	0	0		-6
OP-bonukset omistaja-asiakkaille		-1			-1
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)		-11		-2	-13
Tulos ennen veroja	252	123	-5	0	370
	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni
Tulos tammi–syyskuu 2017, milj. €					
Korkokate	256	-12	-54	-4	187
josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	-15	-9	24		
Vakuutuskate		322			322
Nettopalkkiotuotot	96	-37	-67	-1	-10
Sijoitustoiminnan nettotuotot	19	123	148	1	291
Liiketoiminnan muut tuotot	14	1	7	-1	20
Tuotot yhteensä	385	397	33	-6	810
Henkilöstökulut	40	75	6	0	121
Poistot ja arvonalentumiset	8	34	2	0	43
Liiketoiminnan muut kulut	71	162	15	-6	242
Kulut yhteensä	119	271	22	-6	406
Saamisten arvonalentumiset	-10	0	0	0	-11
OP-bonukset omistaja-asiakkaille		-1			-1
Tulos ennen veroja	256	125	11	0	392

Tase 30.9.2018, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni
Käteiset varat	10	433	12 646	-419	12 669
Saamiset luottolaitoksilta	188	2	8 636	-13	8 814
Johdannaissopimukset	373	10	2 969	-9	3 342
Saamiset asiakkailta	22 387	0	25	-656	21 756
Sijoitusomaisuus	527	3 400	12 353	-129	16 151
Aineettomat hyödykkeet	56	658	27	0	741
Aineelliset hyödykkeet	0	41	78		120
Muut varat	119	798	788	-7	1 698
Verosaamiset	2	27	19	0	48
Varat yhteensä	23 663	5 369	37 541	-1 235	65 338
Velat luottolaitoksille	622		13 942	-656	13 908
Johdannaissopimukset	135	14	2 799	-13	2 934
Velat asiakkaille	12 403		5 895	-506	17 792
Vakuutusvelka		3 243			3 243
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	1 115		18 154	-34	19 234
Varaukset ja muut velat	937	374	851	-3	2 160
Verovelat	0	72	350	0	422
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		135	1 341	0	1 476
Velat yhteensä	15 212	3 838	43 332	-1 212	61 170
Oma pääoma					4 169

Tase 31.12.2017, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni
Käteiset varat	10	318	12 807	-309	12 825
Saamiset luottolaitoksilta	208	6	9 113	-33	9 294
Johdannaissopimukset	105	10	3 320	-10	3 426
Saamiset asiakkailta	20 591	0	29	-501	20 120
Sijoitusomaisuus	527	3 543	12 205	-131	16 144
Aineettomat hyödykkeet	63	688	26	0	777
Aineelliset hyödykkeet	0	42	73		115
Muut varat	92	727	1 095	-205	1 708
Verosaamiset	0	17	19	0	35
Varat yhteensä	21 595	5 351	38 687	-1 189	64 445
Velat luottolaitoksille	506		14 030	-501	14 035
Johdannaissopimukset	118	15	3 097	-14	3 216
Velat asiakkaille	11 410		7 839	-412	18 837
Vakuutusvelka		3 143		0	3 143
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	1 178		15 649	-37	16 791
Varaukset ja muut velat	976	540	992	-202	2 307
Verovelat	1	75	343	0	419
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		135	1 412		1 547
Velat yhteensä	14 189	3 908	43 362	-1 164	60 295
Oma pääoma					4 149

Liitetaulukot

Liite 1	Laatimisperiaatteet
Liite 2	Tunnusluvut ja niiden laskentakaavat
Liite 3	Korkokate
Liite 4	Vakuutuskate
Liite 5	Nettopalkkiotuotot
Liite 6	Sijoitustoiminnan nettotuotot
Liite 7	Saamisten arvonalentumiset
Liite 8	Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu
Liite 9	Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti
Liite 10	Johdannaissopimukset
Liite 11	Rahoitusvarat ja -velat, jotka vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely
Liite 12	Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset
Liite 13	Vakuutustoiminnan velat
Liite 14	Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
Liite 15	Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen
Liite 16	Annetut vakuudet
Liite 17	Taseen ulkopuoliset sitoumukset
Liite 18	Luottolaitosvakavaraisuus
Liite 19	Vastuut luottoluokittain
Liite 20	Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuus
Liite 21	Lähipiiriliiketoimet

Liite 1 Laatomisperiaatteet

Osavuosikatsaus on laadittu IAS 34 -standardin (Osavuosikatsaukset) ja konsernin vuoden 2017 tilinpäätöksessä esitettyjen laatomisperiaatteiden mukaan.

Osavuosikatsaus on tilintarkastamaton. Kaikki osavuosikatsauksen luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetystä summaluvusta.

Osavuosikatsaus on julkaistu suomen, englannin ja ruotsin kielellä. Suomenkielinen osavuosikatsaus on virallinen, jota käytetään, mikäli havaitaan ristiriitaisuutta kieliversioiden välillä.

IFRS 9 -standardin käyttöönotto 1.1.2018

OP Yrityspankki otti käyttöön 1.1.2018 IFRS 9 -standardin "Rahoitusinstrumentit". IFRS 9 -standardin mukaiset OP Yrityspankin laatomisperiaatteet on julkaistu osavuosikatsauksessa 1.1.-31.3.2018. IFRS 9 -standardiin siirtymän vaikutukset rahoitusinstrumenttien luokitteluun ja arvostamiseen on esitetty OP Yrityspankin vuoden 2017 tilinpäätöksen liitetiedoissa ja osavuosikatsauksessa 1.1.-31.3.2018. Kirjanpitoarvoihin tehdyt oikaisut kirjattiin siirtymäpäivänä 1.1.2018 avaavan taseen omaan pääomaan. OP Yrityspankki ei ole oikaissut aikaisempien vuosien vertailutietoja. ECL-mallien ja niihin liittyvien IT-järjestelmien kehitystyö jatkuu.

Aiemmin esitettyä vaihtoehtoista tunnuslukua, saamisten arvonalentumiset luotto- ja takauskannasta, %, ei enää esitetä, koska IFRS 9 -standardiin siirtymän myötä tunnusluku ei ole sisällöltään vertailukelpoinen. Uutena vaihtoehtoisena tunnuslukuna esitetään järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %.

IFRS 15 -standardin käyttöönotto 1.1.2018

OP Yrityspankki on soveltanut IFRS 15 -standardia Myyntituotot asiakassopimuksista 1.1.2018 lähtien. IFRS 15 -standardi koskee OP Yrityspankissa pääosin Pankkitoiminta-segmentin efektiivisen koron laskentaan kuuluttomia palkkioita. IFRS 15 -standardi lisää tilinpäätöksen liitetiedoissa esitettävää informaatiota. IFRS 15 -standardiin siirtymän vaikutukset on esitetty OP Yrityspankin vuoden 2017 tilinpäätöksen liitetiedoissa ja osavuosikatsauksessa 1.1.-31.3.2018.

IFRS 15 -standardiin siirtymisellä ei ollut vaikutusta OP Yrityspankin tulokseen ennen veroja. OP Yrityspankki siirtyi noudattamaan IFRS 15 -standardia takautuvalla menetelmällä, eli vertailukauden 1-9/2017 tiedot on oikaistu. Alla on kerrottuna nettopalkkiotuottojen erittelyyn tehdyt takautuvat muutokset:

- Terveys- ja hyvinvointipalveluiden palkkiotuotot, 9 miljoonaa euroa, on siirretty liiketoiminnan muista tuotoista palkkiotuottoihin.
- Terveys- ja hyvinvointipalveluiden palkkiokulut, 4 miljoonaa euroa, on siirretty liiketoiminnan muista kuluista palkkiokuluihin.
- Omaisuudenhoidon ja lainopillisten tehtävien palkkiotuotot, 10 miljoonaa euroa, esitetään jatkossa erikseen.
- Nettopalkkiotuotot on esitetty jaoteltuna segmenteille.

Esittämisen muutokset

Tuloslaskelman rivi "osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta" esitetään jatkossa sijoitustoiminnan nettotuotoissa ja taseen rivi "osuudet osakkuusyhtiöistä" esitetään taseen erässä sijoitusomaisuus. Merkittävä osa osakkuusyhtiöistä on pääomarahastosijoituksia, jotka arvostetaan käypään arvoon tuloslaskelman kautta IFRS 9 -standardin mukaisesti. Vertailukauden tiedot on oikaistu uuden esittämistavan mukaisesti.

Taseen rivi "kaupankäynnin rahoitusvarat" esitetään jatkossa erässä sijoitusomaisuus luonteensa mukaisesti. Vertailukauden tiedot on oikaistu uuden esittämistavan mukaisesti.

Liite 2 Tunnusluvut ja niiden laskentakaavat

	1-9/ 2018	1-9/ 2017
Oman pääoman tuotto (ROE), %	9,8	10,4
Oman pääoman tuotto (ROE) käyvin arvoin, %	8,7	10,1
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,62	0,68
Kulujen osuus tuotoista, %	54	50
Järjestämättömät saamiset luotto ja takauskannasta, %	0,4	0,7
Henkilöstö keskimäärin	2 681	2 460

VAIHTOEHTOISET TUNNUSLUVUT

Vaihtoehtoisia tunnuslukuja esitetään kuvaamaan liiketoiminnan taloudellista kehitystä ja parantamaan vertailukelpoisuutta eri raportointikausien välillä.

Käytettyjen vaihtoehtoisten tunnuslukujen laskentakaavat on esitetty alla.

Oman pääoman tuotto (ROE), %	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Oma pääoma (tilikauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Oman pääoman tuotto (ROE) käyvin arvoin, %	$\frac{\text{Tilikauden laaja tulos}}{\text{Oma pääoma (tilikauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Koko pääoman tuotto (ROA), %	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (tilikauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Kulujen osuus tuotoista, %	$\frac{\text{Kulut yhteensä}}{\text{Tuotot yhteensä}} \times 100$
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %	$\frac{\text{Järjestämättömät saamiset (netto)}}{\text{Luotto- ja takauskanta katsauskauden lopussa}} \times 100$
Vahinkovakuutuksen tunnusluvut:	
Vahinkosuhte (Ilman perustekorkokulua), %	$\frac{\text{Korvaukset ja korvausten hoitokulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Liikekulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut + poistot/oikaisuut yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyodykkeistä}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Riskisuhte (Ilman perustekorkokulua), %	$\frac{\text{Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Yhdistetty kulusuhde (Ilman perustekorkokulua), %	Vahinkosuhte + liikekulusuhde Riskisuhte + toimintakulusuhde
Toimintakulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut ja korvausten selvittelykulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$

Operatiivinen vahinkosuhte, %	$\frac{\text{Korvauskulut pl. laskuperustemuutokset}}{\text{Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)}} \times 100$
Operatiivinen liikekulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)}} \times 100$
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	Operatiivinen vahinkosuhte + operatiivinen liikekulusuhde Operatiivinen riskisuhte + operatiivinen toimintakulusuhde
Operatiivinen riskisuhte (ilman perustekorkokulua), %	$\frac{\text{Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut ja laskuperustemuutokset}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset}} \times 100$
Operatiivinen toimintakulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut ja korvausten selvittelykulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset}} \times 100$
ERILLISLASKENTAAN PERUSTUVAT TUNNUSLUVUT	
Vakavaraisuussuhde, %	$\frac{\text{Omat varat yhteensä}}{\text{Kokonaisriski}} \times 100$
Tier 1 -vakavaraisuussuhde, %	$\frac{\text{Ensisijainen pääoma (Tier 1)}}{\text{Kokonaisriski}} \times 100$
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde, %	$\frac{\text{Ydinpääoma (CET1)}}{\text{Kokonaisriski}} \times 100$
Solvenssisuhde, %	$\frac{\text{Omat varat}}{\text{Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)}} \times 100$
Vähimmäisomavaraisuusaste (leverage ratio), %	$\frac{\text{Ensisijainen pääoma (T1)}}{\text{Vastuiden määrä}} \times 100$
Maksuvalmiusvaatimus (LCR), %	$\frac{\text{Likvidit varat}}{\text{Likviditeetin ulosvirtaukset - likviditeetin sisäänvirtaukset stressitilanteessa}} \times 100$
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, %	$\frac{\text{Tulos + asiakasbonukset verojen jälkeen (12 kk liukuva)}}{\text{Keskimääräinen taloudellinen pääomavaade}} \times 100$
Pysyvän varainhankinnan vaatimus (NSFR), %	$\frac{\text{Pysyvä varainhankinta}}{\text{Pysyvän varainhankinnan vaade}} \times 100$

VAHINKOVAKUUTUKSEN OPERATIIVINEN TULOS	1-9/ 2018	1-9/ 2017	Muutos %	1-12/ 2017
Milj. €				
Vakuutusmaksutuotot	1 106	1 073	3,1	1 431
Korvauskulut	-776	-829	-6,4	-1 085
Liikekulut	-226	-212	6,8	-291
Aineettomien poisto-oikaisu	-16	-16	0,0	-21
Vakuutustekninen kate	89	16		34
Sijoitustuotot ja -kulut	37	123	-70,2	176
Muut tuotot ja kulut	8	-15		-17
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	-11			
Tulos ennen veroja	123	125	-1,2	193

Vahinkovakuutuksen tunnuslukujen laskennassa käytetään vahinkovakuutusyhtiöiden toimintokohtaisia kuluja, joita ei esitetä samalla periaatteella konsernin tuloslaskelmassa.

Liite 3 Korkokate

Milj. €	7-9/ 2018	7-9/ 2017	1-9/ 2018	1-9/ 2017
Korkotuotot				
Saamiset luottolaitoksilta	9	11	28	33
Saamiset asiakkailta				
Lainat	83	84	243	245
Rahoitusleasingsaamiset	6	5	19	14
Arvoltaan alentuneet lainat ja muut sitoumukset	0	0	0	0
Saamistodistukset				
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	2	2	5	5
Arvostettava käypään arvoon tulosvaikutteisesti	0		1	
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	22		67	
Jaksotettu hankintameno			0	
Myytävissä olevat		25		74
Eräpäivään asti pidettävät		0		0
Lainat ja saamiset		0		1
Johdannaissopimukset				
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	194	202	598	630
Käyvän arvon suojaus	-27	-29	-82	-87
Rahavirran suojaus	1	1	2	4
Rahavirran suojauksen tehoton osuus	0	0	0	0
Muut	2	1	5	6
Yhteensä	292	302	888	924
Korkokulut				
Velat luottolaitoksille	35	30	101	83
Velat asiakkaille	0	0	0	-1
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	40	45	124	146
Velat, joilla on huonompi etuoikeus				
Pääomalainat	1	1	4	4
Muut	11	11	33	33
Johdannaissopimukset				
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	195	193	592	614
Käyvän arvon suojaus	-34	-33	-99	-104
Muut	-25	-15	-64	-46
Muut	2	2	5	7
Yhteensä	227	235	695	737
Korkokate ilman suojauslaskennan arvostuseriä	65	67	193	187
Suojaavat johdannaiset	-5	4	4	9
Suojauskohteiden arvonmuutokset	5	-4	-4	-9
Korkokate	66	67	192	187

Liite 4 Vakuutuskate

Milj. €	7-9/ 2018	7-9/ 2017	1-9/ 2018	1-9/ 2017
Vahinkovakuutusmaksutuotot, netto				
Vakuutusmaksutulo	282	268	1 224	1 189
Jälleenvakuuttajien osuus	0	-1	0	-6
Vakuutusmaksuvastuun muutos	101	105	-122	-115
Jälleenvakuuttajien osuus	-10	-8	5	6
Yhteensä	374	365	1 107	1 074
Vahinkovakuutuskorvaukset, netto				
Maksetut korvaukset	-224	-205	-690	-652
Jälleenvakuuttajien osuus	6	2	21	6
Korvausvastuun muutos	-7	-88	-12	-111
Jälleenvakuuttajien osuus	1	1	-1	9
Yhteensä	-225	-290	-683	-749
Vahinkovakuutuksen muut erät	-1	-1	-2	-3
Vakuutuskate yhteensä	148	74	421	322

Liite 5 Nettopalkkiotuotot

1–9/2018, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni	7–9/2018
Palkkiotuotot						
Luotonanto	33	0	0	0	32	10
Talletukset	1		0	0	1	0
Maksuliike	16		0	-1	16	5
Arvopapereiden välitys	11		0		11	3
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	4		4		8	1
Rahastot	0				0	0
Omaisuudenhoito	10		0	0	9	3
Lainopilliset tehtävät	0		0		0	0
Takaukset	9		0		9	3
Vakuutusten välitys		9			9	3
Terveys- ja hyvinvointipalvelut		14		0	13	5
Muut	35		-26	0	9	3
Yhteensä	119	22	-22	-1	118	37
Palkkiokulut						
Maksuliike	1	1	0	-1	1	0
Arvopapereiden välitys	5		0	0	5	1
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	0		0		1	0
Omaisuudenhoito	2		1	0	3	1
Vakuutustoiminta		47			47	14
Terveys- ja hyvinvointipalvelut		5			5	2
Muut	67	0	1	0	68	24
Yhteensä	75	53	3	-1	130	43
Nettopalkkiotuotot yhteensä	44	-31	-25	-1	-12	-6

1–9/2017, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni	7–9/2017
Palkkiotulot						
Luotonanto	31		0	-1	30	10
Talletukset	0		0	0	0	0
Maksuliike	19		0	0	19	5
Arvopapereiden välitys	14			0	14	4
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	4		3	0	7	1
Rahastot	0			0	0	0
Omaisuudenhoito	10		0	0	10	3
Lainopilliset tehtävät	0				0	0
Takaukset	9		0	0	9	3
Vakuutusten välitys		11		0	11	3
Terveys- ja hyvinvointipalvelut		9		0	9	1
Muut	71		-62	0	9	3
Yhteensä	158	20	-59	-2	117	34
Palkkiokulut						
Maksuliike	4	1	0	0	5	1
Arvopapereiden välitys	6				6	2
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	1		1	0	1	1
Omaisuudenhoito	2		1		3	1
Vakuutustoiminta		52			52	16
Terveys- ja hyvinvointipalvelut		4			4	1
Muut	49		6	0	55	23
Yhteensä	62	57	8	0	127	45
Nettopalkkiotulot yhteensä	96	-37	-67	-1	-10	-10

Liite 6 Sijoitustoiminnan nettotuotot

Milj. €	7-9/ 2018	7-9/ 2017	1-9/ 2018	1-9/ 2017
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavien nettotuotot (Myytävissä olevien varojen nettotuotot)				
Saamistodistukset	12	9	56	36
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	-1	43	-3	57
Osingot ja voitto-osuudet	1	8	5	43
Arvon alentumiset ja niiden peruutukset	-1	-1	-2	-5
Yhteensä	11	58	55	131
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavien nettotuotot				
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat				
Saamistodistukset	-1		-2	
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	3		5	
Osingot ja voitto-osuudet	0		2	
Johdannaiset	40		110	
Rahoitusvarat, jotka on arvostettava käypään arvoon tulosvaikuttaisesti				
Saamistodistukset	1		1	
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	3		20	
Osingot ja voitto-osuudet	12		25	
Rahoitusvarat, jotka on nimenomaisesti luokiteltu käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavaksi				
Saamistodistukset	-1			
Vakuutustoiminta				
Saamistodistukset		2		-4
Johdannaiset		4		17
Pankkitoiminta ja Muu toiminta				
Arvopaperikauppa		33		126
Valuuttatoiminta		9		28
Sijoituskiinteistöt	4	6	11	14
Yhteensä	62	53	172	181
Jaksotettuun hankintamenuun kirjattavien nettotuotot				
Lainat ja muut saamiset	1	1	4	3
Arvon alentumiset ja niiden peruutukset	-2	0	-1	0
Yhteensä	0	1	3	3
Vahinkovakuutuserät				
Diskonttauksen purkautuminen	-7	-8	-21	-25
Yhteensä	-7	-8	-21	-25
Osakkuusyhtiöt				
Pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltävät	0	0	1	1
Yhteensä	0	0	1	1
Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	66	104	210	291

Liite 7 Saamisten arvonalentumiset

Milj. €	7-9/ 2018	7-9/ 2017	1-9/ 2018	1-9/ 2017
Luotto- tai takaustappioiden poistetut saamiset	-1	-16	-16	-34
Palautukset poistetuista saamisista	0	0	0	0
ECL saamisista asiakkailta ja taseen ulkopuolisista eristä	-10		11	
ECL saamistodistuksista*	0		0	
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäys		0		-8
Saamiskohtaisten arvonalentumisten vähennys		17		35
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset		0		-3
Saamisten arvonalentumiset yhteensä	-11	1	-6	-11

* Vakuustustoiminnan saamistodistusten ECL esitetään sijoitustoiminnan nettotuotoissa käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavien nettotuottojen erässä arvonalentumiset ja niiden peruutukset.

Saamiset asiakkailta ja taseen ulkopuoliset erät, milj. €	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
	12 kk ECL	Koko voimassa- oloajan ECL	Koko voimassa- oloajan ECL	
Odotettavissa olevat luottotappiot (ECL)	18	32	223	273
ECL 1.1.2018	18	32	223	273
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	-1	5		4
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3	0		1	1
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	1	-4		-4
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 3		0	3	3
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 2		0	-5	-5
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1	1		-1	0
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	4	2	6	12
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-2	-2	-8	-11
Riskiparametreissa tapahtuneet muutokset (netto)	2	-1	15	16
Lopulliseksi luottotappioksi kirjaamisesta johtuvat vähennystilin pienentymiset			-27	-27
ECL:n nettomuutos	5	-1	-15	-11
ECL 30.9.2018	23	31	208	262
ECL:n nettomuutos 7-9/2018	6	-16	20	9

Saamistodistukset, milj. €	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
	12 kk ECL	Koko voimassa- oloajan ECL	Koko voimassa- oloajan ECL	
Odotettavissa olevat luottotappiot (ECL)	3	0	0	4
ECL 1.1.2018	3	0	0	4
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	0	0		0
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3	0		1	1
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	0	0		0
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	1	0	2	3
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-1	0		-1
Riskiparametreissa tapahtuneet muutokset (netto)	0		0	0
Arviointimetodiikan päivityksestä johtuvat muutokset (netto)	0			0
ECL:n nettomuutos	0	1	3	3
ECL 30.9.2018	4	1	3	7
ECL:n nettomuutos 7-9/2018	1	0	1	2

IFRS 9:n ECL-laskennan piiriin kuuluvat vastuut 30.9.2018

Taseessa olevat vastuut Milj. €	Valhe 1		Valhe 2		Valhe 3	Vastuut yhteensä
		Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet	Yhteensä		
Saamiset asiakkailta (brutto)						
Yritykset	17 489	1 248	186	1 433	348	19 270
Kotitaloudet	1 707	176	55	231	12	1 951
Julkisyhteisöt	1 034	11	10	22		1 056
Muut	1 862	34	14	48	0	1 910
Saamiset asiakkailta yhteensä	22 092	1 469	265	1 734	360	24 186
Taseen ulkopuoliset nostovarot ja lilimit						
Yritykset	2 622	513	115	627	24	3 274
Kotitaloudet	88	6	2	8	0	96
Julkisyhteisöt	352		21	21		372
Muut	1 116	14	59	73	1	1 189
Nostovarot ja lilimit yhteensä	4 178	532	196	729	25	4 931
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Yritykset	5 604	148		148	22	5 774
Kotitaloudet	1					1
Julkisyhteisöt	529					529
Muut	420	23		23	0	443
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	6 554	171		171	22	6 747
Saamistodistukset yhteensä	14 350	44		44	7	14 401
IFRS 9 ECL-laskennan vastuut yhteensä	47 173	2 216	462	2 678	414	50 265

Taseessa olevat vastuut sekä taseen ulkopuolliset nostovarot ja liittimet*

Milj. €	Valhe 1		Valhe 2		Valhe 3	ECL yhteensä
		Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet	Yhteensä		
Saamiset asiakkailta						
Yritykset	-16	-25	-1	-26	-203	-245
Kotitaloudet	-1	-3	-1	-4	-4	-9
Julkisyhteisöt	-5	0	0	0		-5
Muut	0	0		0		0
Saamiset asiakkailta yhteensä	-22	-28	-2	-30	-207	-259
Muut taseen ulkopuolliset sitoumukset**						
Yritykset	-1	-1		-1	0	-3
Kotitaloudet	0					0
Julkisyhteisöt	0					0
Muut	0					0
Taseen ulkopuolliset sitoumukset yhteensä	-2	-1		-1	0	-3
Saamistodistukset***	-4	-1		-1	-3	-7
ECL yhteensä	-27	-30	-2	-32	-210	-269

* ECL kirjataan yhtenä summana vähentämään tase-erää.

** ECL kirjataan tase-erään varaukset ja muut velat.

*** ECL kirjataan käyvän arvon rahastoon muun laajan tuloksen eriin.

Käypään arvoon
tulosvaikutteisesti kirjattavat

Varat, milj. €	Jaksotettu hankinta- meno	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	Kaupan- käyntitar- koituksessa pidettävät	On luokiteltava käypään arvoon tulosvaikut- teisesti	Suojaavat Johdannaiset	Yhteensä
Käteiset varat	12 669					12 669
Saamiset luottolaitoksilta	8 814					8 814
Johdannaissopimukset			3 167		175	3 342
Saamiset asiakkailta	21 756					21 756
Saamistodistukset		14 483	556	50		15 089
Oman pääoman ehtoiset instrumentit		0	39	615		654
Muut rahoitusvarat	1 730					1 730
Rahoitusvarat	44 970	14 483	3 763	664	175	64 054
Muut kuin rahoitusinstrumentit						1 284
Yhteensä 30.9.2018	44 970	14 483	3 763	664	175	65 338

Varat, milj. €	Lainat ja saamiset	Erä- pälvään asti pidettävät	Myytävissä olevat	Käypään arvoon tulosvaikut- teisesti kirjattavat*	Suojaavat Johdannaiset	Yhteensä
Käteiset varat	12 825					12 825
Saamiset luottolaitoksilta	9 294					9 294
Johdannaissopimukset				3 283	143	3 426
Saamiset asiakkailta	20 120					20 120
Saamistodistukset		51	14 050	893		14 993
Oman pääoman ehtoiset instrumentit			728	0		728
Muut rahoitusvarat	1 779					1 779
Rahoitusvarat	44 017	51	14 777	4 176	143	63 164
Muut kuin rahoitusinstrumentit						1 280
Yhteensä 31.12.2017	44 017	51	14 777	4 176	143	64 445

* Taseen erä "Sijoitusomaisuus" sisältää vahinkovakuutuksen käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat saamistodistukset ja oman pääoman ehtoiset instrumentit.

Velat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikuttelusesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Velat luottolaitoksille		13 908		13 908
Johdannaissopimukset	2 668		266	2 934
Velat asiakkaille		17 792		17 792
Vakuutusvelka		3 243		3 243
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		19 234		19 234
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 476		1 476
Muut rahoitusvelat		1 993		1 993
Rahoitusvelat	2 668	57 647	266	60 582
Muut kuin rahoitusvelat				588
Yhteensä 30.9.2018	2 668	57 647	266	61 170

Velat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikuttelusesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Velat luottolaitoksille		14 035		14 035
Johdannaissopimukset	2 825		391	3 216
Velat asiakkaille		18 837		18 837
Vakuutusvelka		3 143		3 143
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		16 791		16 791
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 547		1 547
Muut rahoitusvelat		2 084		2 084
Rahoitusvelat	2 825	56 437	391	59 653
Muut kuin rahoitusvelat				642
Yhteensä 31.12.2017	2 825	56 437	391	60 295

Yleiseen liikkeeseen laskettuihin velkakirjoihin sisältyvät joukkovelkakirjalainat on arvostettu kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenoon. Näille velkakirjoille markkinoilta saatavilla olevan informaation ja vakiintuneiden arvostusmenetelmien avulla arvioitu käypä arvo syyskuun lopussa oli 162 miljoonaa euroa (227) kirjanpitoarvoa suurempi. Huonommalla etuoikeudella olevat velat on arvostettu jaksotettuun hankintamenoon. Näiden käyvät arvot ovat jaksotettua hankintamenoa suuremmat, mutta luotettavien käypien arvojen määrittämiseen liittyy epävarmuutta.

Liite 9 Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti

Varojen käyvät arvot 30.9.2018, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	324	58	271	653
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	160	48	398	606
Johdannaissopimukset	4	3 256	82	3 342
Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit		0		0
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	12 433	1 742	307	14 483
Yhteensä	12 921	5 105	1 059	19 084

Varojen käyvät arvot 31.12.2017, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	410	74	409	893
Johdannaissopimukset	1	3 294	131	3 426
Myytavissä olevat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	386	86	256	728
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	10 313	3 418	319	14 050
Yhteensä	11 109	6 873	1 115	19 096

Velkojen käyvät arvot 30.9.2018, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Muut		0		0
Johdannaissopimukset	5	2 905	25	2 934
Yhteensä	5	2 905	25	2 935

Velkojen käyvät arvot 31.12.2017, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Muut		1		1
Johdannaissopimukset	5	3 120	92	3 216
Yhteensä	5	3 120	92	3 217

Taso 1: Noteeratut markkinahinnat

Hierarkiatasoon 1 ryhmitellyt erät koostuvat pörssiin listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssijohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy toimivilta markkinoilta saatavien noteerausten perusteella.

Taso 2: Arvostusmenetelmät havainnollitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen instrumenttien käyvällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta, tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu suurin osa OP Yrityspankki -konsernin OTC-johdannaisista sekä yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten noteeratut velkapaperit, joita ei ole luokiteltu tasolle 1.

Taso 3: Arvostusmenetelmät ei-havainnolltavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Hierarkiatasoon 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Lisäksi tasolle 3 luokitellaan velkapapereita, joille noteerauksia on markkinoilla arvostuspäivänä vain vähän tai ei ollenkaan. Kyseiseen taseryhmään sisällytetään kompleksisimmat OTC-johdannaiset sekä sellaiset pitkän maturiteetin johdannaiset, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan, tietyt private equity -sijoitukset, epäliikvidit lainat, strukturoidut lainat ml. arvopaperistetut lainat ja strukturoidut velkakirjat sekä hedge-rahastot. Tason 3 käypä arvo perustuu kolmannelta osapuolelta saatavaan hintatietoon.

Siirrot käyvän arvon arvostuksen tasojen välillä

Siirrot eri hierarkiatasojen välillä katsotaan tapahtuneen siirron aiheuttaman tapahtuman tai olosuhteiden muutoksen toteutumispäivänä. Siirrot tasojen välillä johtuvat pääosin käytettävissä olevien markkinanoteerausten määrästä.

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta (Taso 3)

Erittely rahoitusvarolsta ja rahoitusveloista

	Käypään arvoon tulos- vaikutteisesti kirjattavat	Johdannais- sopimukset	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	Varat yhteensä
Rahoitusvarat, milj. €				
Tase 31.12.2017	409	131	574	1 115
IFRS 9 -siirtymän vaikutukset 1.1.2018	270		-263	6
Avaava tase 1.1.2018	679	131	311	1 122
Tuloslaskelman nettotuotot	-359	-49	0	-408
Laajan tuloslaskelman nettotuotot			0	0
Hankinnat	71		1	72
Myyntit	-55		-3	-58
Lyhennykset	-8		-5	-13
Siirrot tasoon 3	340		125	465
Siirrot tasosta 3			-122	-122
Päättävä tase 30.9.2018	669	82	307	1 059
			Johdannais- sopimukset	Velat yhteensä
Rahoitusvelat, milj. €				
Avaava tase 1.1.2018			92	92
Tuloslaskelman nettotuotot			-67	-67
Päättävä tase 30.9.2018			25	25

Erittely nettotuotoista tuloslaskelmaerittäin 30.9.2018

Milj. €	Korkokate	Sijoitus- toiminnan nettotuotot	Laaja tuloslaskelma/ Käyvän arvon rahaston muutos	Nettotuotot kauden lopussa hallussa olevista varolsta ja veloista
Realisoituneet nettotuotot	-365	6		-359
Realisoitumattomat nettotuotot	18		0	18
Nettotuotot kaudelta	-347	6	0	-341

Hierarkiatason 3 johdannaiset ovat asiakkaiden tarpeisiin strukturoituja johdannaisia, joiden markkinariski on katettu vastaavalla johdannaissopimuksella. Tulosvaikutusta avoimesta markkinariskistä ei synny. Tason 3 johdannaiset liittyvät OP Yrityspankin liikkeeseen laskemiin strukturoituihin joukkovelkakirjalainoihin, joiden tuotto määräytyy kytketyn johdannaisten arvonkehityksen perusteella. Näiden kytkettyjen johdannaisten arvonmuutosta ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa. Lisäksi tasolle 3 on luokiteltu pitkän maturiteetin johdannaisia, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan.

Arvostustekijöiden muutokset

Arvostusmenetelmissä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia vuoden 2018 aikana.

Liite 10 Johdannaissopimukset

30.9.2018, milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot*	
	Alle 1 v	1–5 v	yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat
Korkojohdannaiset, josta	41 725	95 626	77 267	214 618	1 993	1 499
Keskusvastapuoliselvitettävät	9 983	38 160	35 034	83 177	62	63
Valuuttajohdannaiset	35 139	6 598	3 311	45 048	977	1 114
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset		3		3	0	
Luottojohdannaiset	19	181	9	209	6	3
Muut johdannaiset	276	340		616	71	25
Johdannaiset yhteensä	77 159	102 748	80 586	260 493	3 048	2 641

31.12.2017, milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot*	
	Alle 1 v	1–5 v	yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat
Korkojohdannaiset, josta	30 931	88 811	76 406	196 148	3 192	2 981
Keskusvastapuoliselvitettävät	8 392	38 585	35 615	82 592	941	1 100
Valuuttajohdannaiset	37 113	9 246	2 815	49 174	982	1 185
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	5	3		8	1	0
Luottojohdannaiset	28	188	10	226	9	6
Muut johdannaiset	235	513		748	65	36
Johdannaiset yhteensä	68 313	98 760	79 230	246 303	4 250	4 208

* Käyvät arvot sisältävät kertyneet korot, jotka esitetään taseen muissa varoissa tai varauksissa ja muissa veloissa. Lisäksi keskusvastapuoliselvityksessä olevien johdannaisten käyvät arvot on netotettu taseessa.

Liite 11 Rahoitusvarat ja -velat, jotka vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely

Rahoitusvarat

30.9.2018, milj. €	Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa					
	Rahoitusvarojen bruttomäärä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroista*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Johdannaisyleissopimukset***	Saadut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	4 083	-741	3 342	-1 889	-429	1 024

31.12.2017, milj. €	Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa					
	Rahoitusvarojen bruttomäärä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroista*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Johdannaisyleissopimukset***	Saadut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	4 354	-928	3 426	-1 994	-412	1 020

Rahoitusvelat

30.9.2018, milj. €	Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa					
	Rahoitusvelkojen bruttomäärä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloista*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Johdannaisyleissopimukset***	Annetut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	3 776	-841	2 934	-1 889	-568	478

31.12.2017, milj. €	Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa					
	Rahoitusvelkojen bruttomäärä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloista*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Johdannaisyleissopimukset***	Annetut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	4 302	-1 085	3 216	-1 994	-717	506

* Mukaan lukien käteisvaroihin sisältyvä päivittäin selvitettyjen johdannaisten nettomäärä yhteensä -102 (-161) miljoonaa euroa.

** Käyvät arvot ilman kertyneitä korkoja.

*** Käytäntönä on solmia johdannaisyleissopimukset kaikkien johdannaistavastapuolien kanssa.

OTC-johdannaisten keskusvastapuoliselvitys

Finanssivastapuolten kanssa solmitut standardiehtoiset OTC-johdannaiskaupat selvitetään London Clearing House:n kanssa EMIR-asetuksen (EU 648/2012) mukaisesti. Toimintamallissa johdannaisten vastapuoleksi muuttuu päivittaisen selvitysprosessin päätteeksi keskusvastapuoli, jonka kanssa netotetaan johdannaisten päiväkohtaiset maksut. Lisäksi päivittäin joko maksetaan tai saadaan vakuus, joka vastaa avointen sopimusten käypien arvojen muutosta (variation margin). Keskusvastapuoliselvityksessä olevat korkojohdannaiset esitetään nettona taseessa.

Muut kahdenvälisesti selvittävät OTC-johdannaiset

Konsernin ja muiden asiakkaiden välisiin johdannaiskauppoihin sekä sellaisiin johdannaiskauppoihin, joita asetuksen mukainen keskusvastapuoliselvitys ei koske, sovelletaan joko ISDA:n, konsernin omaa tai Finanssiala ry:n johdannaisyleissopimusta. Näiden sopimusten perusteella johdannaisten maksuja voidaan netottaa transaktiokohtaisesti maksupäivittäin ja vastapuolen maksukyvyttömyys- ja konkurssitilanteissa. Sopimusehdoissa voidaan lisäksi vastapuolikohtaisesti sopia vakuuksista. Nämä johdannaiset esitetään taseessa bruttoperusteisesti.

Liite 12 Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset

30.9.2018, milj. €	Ei arvonn- alennettu (brutto)	Odotettavissa olevat luottotappiot (ECL)	Tase- arvo
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta			
Saamiset luottolaitoksilta	8 815	1	8 814
Saamiset asiakkailta	19 965	252	19 713
josta pankkitakaussaamiset	2		2
Rahoitusleasing	2 048	5	2 043
Yhteensä	30 829	259	30 570
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain			
Yritykset	17 818	239	17 579
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	9 576	4	9 573
Kotitaloudet	1 942	9	1 933
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	430	0	430
Julkisyhteisöt	1 062	6	1 055
Yhteensä	30 829	259	30 570

31.12.2017, milj. €	Ei arvonn- alennettu (brutto)	Arvonn- alennettu (brutto)	Yhteensä	Saamis- kohtaiset arvonalen- tymiset	Saamisryh- mäkohtaiset arvon- alentumiset	Tase- arvo
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta						
Saamiset luottolaitoksilta	9 295		9 295		2	9 294
Saamiset asiakkailta	18 264	219	18 483	192	28	18 263
josta pankkitakaussaamiset	0	2	2	2	0	0
Rahoitusleasing	1 856		1 856			1 856
Yhteensä	29 416	219	29 635	192	30	29 413
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain						
Yritykset	16 581	218	16 799	191	16	16 592
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	10 077		10 077		2	10 075
Kotitaloudet	1 736	1	1 736	1	12	1 724
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	336		336		0	336
Julkisyhteisöt	687		687		0	687
Yhteensä	29 416	219	29 635	192	30	29 413

	Terveet ("performing") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Järjestä- mättömät ("non-per- forming") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta yhteensä (brutto)	Odotettavissa olevat luottotappiot (ECL)	Saamiset luotto- laitoksilta ja asiakkailta (netto)
Ongelmasaamiset ja lainanhoitojoustot 30.9.2018, milj. €					
Yli 90 pv erääntyneet saamiset		89	89	86	3
Todennäköisesti maksamatta jäävät		175	175	88	87
Lainanhoitojoustot	65	26	92	9	82
Yhteensä	65	291	356	183	173

	Terveet ("performing") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Järjestä- mättömät ("non-per- forming") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta yhteensä (brutto)	Saamis- kohtaiset arvonalen- tukset	Saamiset luotto- laitoksilta ja asiakkailta (netto)
Ongelmasaamiset ja lainanhoitojoustot 31.12.2017, milj. €					
Yli 90 pv erääntyneet saamiset		89	89	79	10
Todennäköisesti maksamatta jäävät		225	225	106	119
Lainanhoitojoustot	49	24	73	7	66
Yhteensä	49	338	387	192	195

Tunnusluku, %

	30.9.2018	31.12.2017
Saamiskohtaiset arvonalentumiset/ECL, % ongelmasaamisista	51,5 %	49,5 %

Yli 90 pv erääntyneenä saamisena raportoidaan jäljellä oleva pääoma sellaisesta saamisesta, jonka korko tai pääoma on ollut erääntyneenä ja maksamatta yli kolme kuukautta. Todennäköisesti maksamatta jäävinä sopimuksina raportoidaan heikoimpien luottoluokkien (henkilöasiakkailta F ja muilla 11–12) sopimukset. Lainanhoitojoustoina raportoidaan saamiset, joiden ehtoja on neuvoteltu uudelleen asiakkaan heikentyneestä maksukyvästä johtuen. Uudelleen neuvoteltujen saamisten lainaehtoja on helpotettu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuen esimerkiksi myöntämällä lyhennysvapaa, jonka kesto on 6–12 kk. Lainanhoitojoustot ovat ECL-laskennan vaiheissa 2 tai 3.

Liite 13 Vakuutustoiminnan velat

Milj. €	30.9.2018	31.12.2017
Korvausvastuu		
Eläkeuotoinen korvausvastuu	1 505	1 516
Muu korvausvastuu	1 060	1 054
Korkotäydennys (vastuuvelan suojien arvo)	-3	-12
Yhteensä	2 562	2 557
Vakuutusmaksuvastuu	681	585
Yhteensä	3 243	3 143

Liite 14 Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Milj. €	30.9.2018	31.12.2017
Joukkovelkakirjalainat	9 821	9 674
Sijoitus- ja yritystodistukset sekä ECP:t	9 413	7 117
Yhteensä	19 234	16 791

Liite 15 Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen

	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat		Väliaikainen poikkeus- menettely (overlay approach)	Rahavirran suojaus	Yhteensä
	Saamis- todistukset	Oman pääoman ehtoiset Instrumentit			
Milj. €					
Tase 31.12.2017	117	45		2	164
IFRS 9 -siirtymän vaikutukset 1.1.2018	-1	-45			-46
Avaava tase 1.1.2018	115	0		2	118
Käyvän arvon muutokset	-44	0	12	-1	-33
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-29		-3		-31
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset			4		4
Siirrot korkokatteeseen				-2	-2
Laskennalliset verot	14	0	-3	1	12
Päättävä tase 30.9.2018	57		10	-1	67

	Myytävissä olevat rahoitusvarat		Rahavirran suojaus	Yhteensä
	Saamis- todistukset	Oman pääoman ehtoiset Instrumentit		
Milj. €				
Avaava tase 1.1.2017	85	106	6	197
Käyvän arvon muutokset	39	15	0	54
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-9	-59		-68
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset	0	2		2
Siirrot korkokatteeseen			-4	-4
Laskennalliset verot	-6	8	1	3
Päättävä tase 30.9.2017	109	72	2	183

Käyvän arvon rahasto ennen veroja oli 84 miljoonaa euroa (204) ja siihen liittyvä laskennallinen verovelka oli 17 miljoonaa euroa (41). Katsauskauden lopussa käyvän arvon rahastossa oli väliaikaisen poikkeusmenettelyn soveltamisen johdosta oman pääoman ehtoisten instrumenttien positiivisia arvonmuutoksia yhteensä 34 miljoonaa euroa (67) ja negatiivisia arvonmuutoksia yhteensä 21 miljoonaa euroa (11). Käypään arvoon muiden laajan tuloksen kautta kirjattavien saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä oli käyvän arvon rahastossa -2 miljoonaa euroa.

Negatiivinen käyvän arvon rahasto purkautuu omaisuuden arvonnousujen, myyntitappioiden ja tulosvaikutteisten arvonalentumiskirjausten kautta.

Liite 16 Annetut vakuudet

Milj. €	30.9.2018	31.12.2017
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Pantit	59	35
Muut	5 576	5 663
Annetut vakuudet yhteensä*	5 635	5 699
Vakuudelliset johdannaisvelat	742	889
Vakuudelliset muut velat	4 033	4 081
Yhteensä	4 776	4 969

* Lisäksi keskuspankkiin on pantattu 5,4 miljardin euron kirjanpitoarvosta joukkovelkakirjalainoja, joista 1,5 miljardia euroa on päivän sisäisen limiitin vakuutena. Joukkovelkakirjalainat ovat nostettavissa ilman keskuspankin ennakkolupaa, joten niitä ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa.

Liite 17 Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Milj. €	30.9.2018	31.12.2017
Takaukset	618	532
Takuuvastuut	1 510	1 470
Luottolupaukset	5 303	5 495
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	298	359
Muut*	765	729
Yhteensä	8 494	8 585

* Josta vahinkovakuutustoiminnan sitoumukset pääomarahastoihin 244 miljoonaa euroa (208).

Liite 18 Luottolaitosvakavaraisuus

Omat varat, milj. €	30.9.2018	31.12.2017
OP Yrityspankki -konsernin oma pääoma	4 169	4 149
Poistetaan vakuutusyhtiöiden vaikutus omasta pääomasta	-226	-125
Käyvän arvon rahasto, rahavirran suojaus	1	-2
Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä	3 943	4 022
Aineettomat hyödykkeet	-71	-76
Eläkevastuun ylikate ja arvostusoikaisu	-28	-16
Ennakoitu voitonjako	-148	-212
Arvonalentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-96	-134
Ydinpääoma (CET1)	3 601	3 584
Pääomalainat, joihin sovelletaan siirtymäsäännöstä	90	137
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	90	137
Ensisijainen pääoma (T1)	3 691	3 720
Debentuurilainat	977	1 073
Toissijainen pääoma (T2)	977	1 073
Omat varat yhteensä	4 668	4 793

Ydinpääomasta (CET1) on vähennetty varovaisen arvostamisen oikaisu 7 miljoonaa euroa (5).

Pääomalinainoihin on sovellettu vanhoja pääomainstrumentteja koskevia siirtymäsäännöksiä. Syyskuussa maksettiin takaisin 50 miljoonan euron pääomalinat. Vakavaraisuuden ja vähimmäisomavaraisuusasteen laskennassa ei ole sovellettu IFRS9-siirtymäsäännöstä.

Kokonaisriski, milj. €	30.9.2018	31.12.2017
Luotto- ja vastapuoliriski	21 071	19 694
Standardimenetelmä (SA)	2 447	2 069
Valtio- ja keskuspankkivastuut	19	18
Luottolaitosvastuut	8	29
Yritysvastuut	2 337	1 963
Vähittäisvastuut	15	14
Muut*	67	44
Sisälsten luottoluokitusten menetelmä (IRB)	18 625	17 626
Luottolaitosvastuut	988	1 053
Yritysvastuut	12 531	11 643
Vähittäisvastuut	1 260	1 130
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset**	3 735	3 753
Muut	110	47
Markkina- ja selvitysrisi, standardimenetelmä	1 393	1 179
Operatiivinen riski, standardimenetelmä	1 285	1 266
Vastuun arvonolaisu (CVA)	227	205
Kokonaisriski yhteensä	23 976	22 343

* Muiden vastuiden riskipainosta 49 miljoonaa euroa (44) on laskennallisia verosaamisia, jotka käsitellään 250 prosentin riskipainolla ydinpääomista vähentämisen sijaan.

** Oman pääoman ehtoisten sijoitusten riskipaino sisältää 3,7 miljardia euroa OP Ryhmän sisäisistä vakuutusyhtiösijoituksista.

Suhdeluvut, %	30.9.2018	31.12.2017
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	15,0	16,0
Tier 1 -vakavaraisuussuhde	15,4	16,7
Vakavaraisuussuhde	19,5	21,5

Suhdeluvut ilman siirtymäsäännöksiä, %	30.9.2018	31.12.2017
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	15,0	16,0
Tier 1 -vakavaraisuussuhde	15,0	16,0
Vakavaraisuussuhde	19,1	20,8

Pääomavaatimus, milj. €	30.9.2018	31.12.2017
Omat varat	4 668	4 793
Pääomavaatimus	2 528	2 358
Puskuri pääomavaatimukseen	2 140	2 435

Pääomavaatimus muodostuu minimivaatimuksesta 8 prosenttia, kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta 2,5 prosenttia ja ulkomaisten vastuiden maakohtaisista muuttuvista lisäpääomavaatimuksista.

Liite 19 Vastuut luottoluokittain

Yritysvastuut luottoluokittain (FIRB)

30.9.2018

Luottoluokka	Taseen erät, vastuuarvo, (EAD) milj. €	Taseen ulkopuoliset erät, vastuuarvo (EAD), milj. €	CF, keskimäärin, %	PD, keskimäärin, %	LGD, keskimäärin, %	Riskipainotetut erät, milj. €	Riskipaino, keskimäärin, %	Odotetut tappiot, milj. €
1,0–2,0	861	356	84,9	0,0	44,8	181	14,9	0
2,5–5,5	11 173	3 185	72,3	0,2	44,5	5 480	38,2	11
6,0–7,0	3 065	933	68,0	1,3	44,3	3 750	93,8	22
7,5–8,5	1 690	329	65,4	4,2	44,4	2 677	132,6	37
9,0–10,0	173	41	70,8	16,6	44,5	443	207,8	16
11,0–12,0	284	16	51,5	100,0	46,0			138
Yhteensä	17 246	4 859	71,6	0,9	44,5	12 531	57,5	224

31.12.2017

Luottoluokka	Taseen erät, vastuuarvo, (EAD) milj. €	Taseen ulkopuoliset erät, vastuuarvo (EAD), milj. €	CF, keskimäärin, %	PD, keskimäärin, %	LGD, keskimäärin, %	Riskipainotetut erät, milj. €	Riskipaino, keskimäärin, %	Odotetut tappiot, milj. €
1,0–2,0	757	212	93,3	0,0	44,7	144	14,9	0
2,5–5,5	10 597	3 439	72,7	0,2	44,4	5 250	37,4	11
6,0–7,0	2 674	899	68,8	1,2	43,5	3 261	91,3	19
7,5–8,5	1 389	376	68,9	4,0	44,0	2 333	132,2	31
9,0–10,0	176	116	62,2	16,6	44,9	655	224,3	22
11,0–12,0	322	16	58,8	100,0	45,9			155
Yhteensä	15 915	5 057	72,0	0,9	44,3	11 643	56,4	238

Keskimääräisessä PD:ssä ja riskipainossa ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli luottoluokkia 11,0 ja 12,0.

Liite 20 Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuus

Milj. €	30.9.2018	31.12.2017
Hyväksyttävä oma varallisuus	1 066	902
Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)		
Markkinariski	441	460
Vakuutusriski	287	289
Vastapuoliriski	36	40
Operatiivinen riski	44	45
Hajautushyödyt ja vaimennusvaikutus	-178	-169
Yhteensä	630	666
Puskuri SCR:ään	436	236
SCR-suhde, %	169	135
SCR-suhde, % (Ilman siirtymäsääntöä)	169	135

Luvut ovat vakuutusyhtiöiden arvioiden mukaisia ja niissä on huomioitu siirtymäsäännökset.

Lilte 21 Lähipiiritapahtumat

OP Yrityspankki -konsernin lähipiirin muodostavat emoyhtiö OP Osuuskunta, konserniin yhdistellyt tytäryhtiöt, osakkuusyhtiöt, hallintoehkilöt ja näiden läheiset perheenjäsenet sekä muut lähipiiriin kuuluvat yhteisöt. OP Yrityspankki -konsernin hallintoehkilöihin luetaan OP Yrityspankki Oyj:n toimitusjohtaja ja hallituksen jäsenet. Lähipiiriin luetaan myös yhtiöt, joissa hallintoehkilöllä tai hallintoehkilön läheisellä perheenjäsenellä on huomattava vaikutusvalta. Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa, OP-Eläkesäätiö ja sisaryritykset OP Osuuskunta -konsernissa.

Lähipiirille myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin.

Lähipiiriliiketoimissa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia 31.12.2017 jälkeen.

Arvopaperin liikkeeseenlaskijan säännöllisen tiedonantovelvoitteen perusteella OP Yrityspankki Oyj julkaisee seuraavan taloudellisen informaation.

Vuoden 2018 tilinpäätöstiedotteen ja vuoden 2019 osavuositarkastusten julkaisupäivät:

Tilinpäätöstiedote 1.1.–31.12.2018	5.2.2019
Osavuositarkastus 1.1.–31.3.2019	7.5.2019
Osavuositarkastus 1.1.–30.6.2019	30.7.2019
Osavuositarkastus 1.1.–30.9.2019	29.10.2019

Helsingissä 31.10.2018

OP Yrityspankki Oyj
Hallitus

Lisätiedot:

Toimitusjohtaja Katja Keitaanniemi, puh. 010 252 1387

Viestintä- ja yhteiskuntasuhdejohtaja Tuuli Kousa, puh. 010 252 2957

www.op.fi